

PRAK TIJK PORT FOLIO

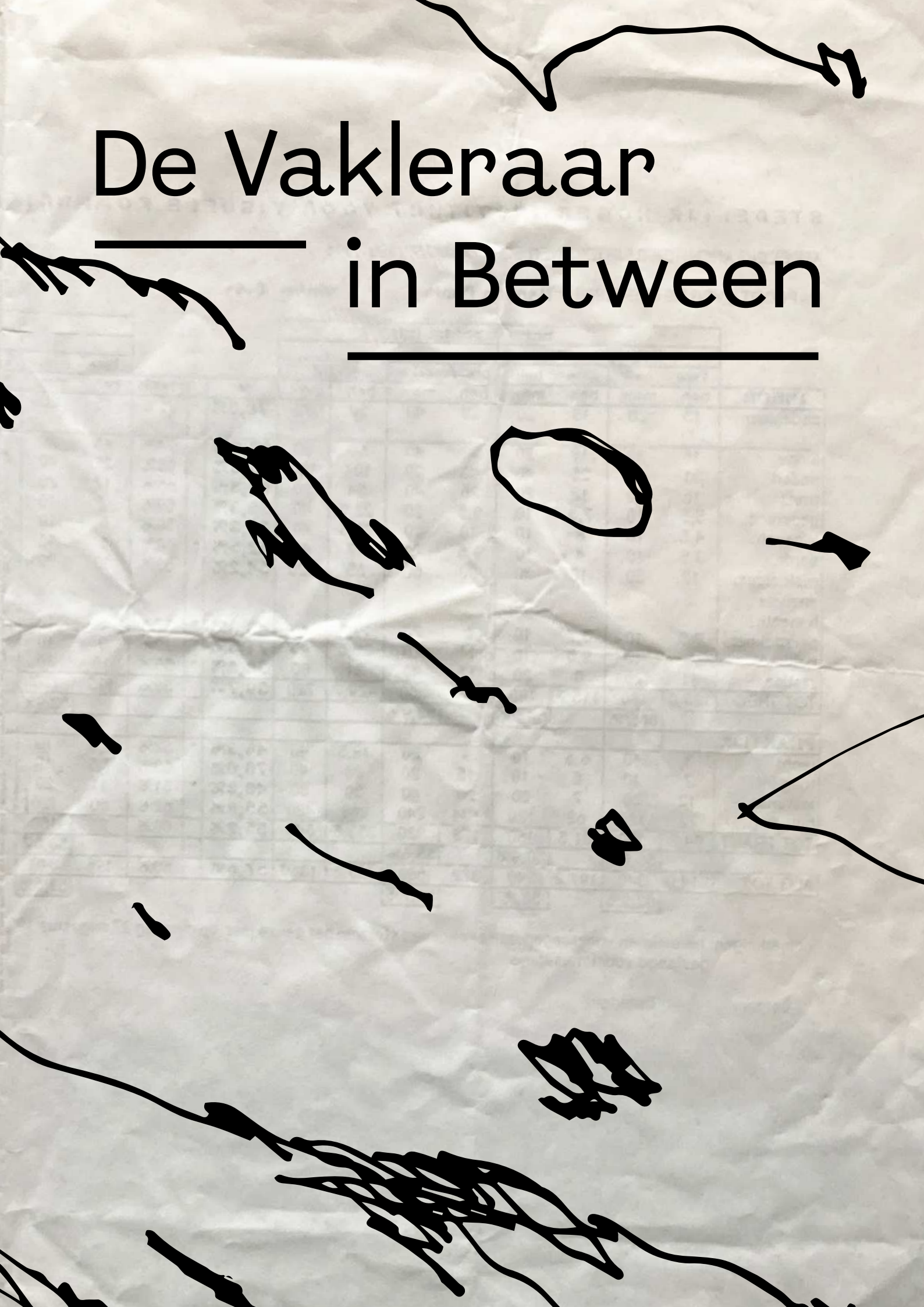
Spanningen van vakleraren in kaart brengen
Johan Ardui – Tobias Frenssen – Laura Tamassia

De Vakleraar in Betweeen

Publicatie in het kader van het praktijkgericht onderzoeksproject Vakleraar in
Betweeen binnen het expertisecentrum Art of Teaching van de hogeschool UCLL.

De Vakleraar

in Between

Beste leraar,

Dit portfolio is het resultaat van een **praktijkgericht onderzoeksproject** binnen het expertisecentrum Art of Teaching van de hogeschool UCLL. Het project had als titel de **Vakleraar in Between** en focuste op de **spanningen** die **leraren secundair onderwijs** vandaag ervaren in hun beroep en waartussen ze zich moeten bewegen.

In dit project hebben we via interviews, focusgroepen, observaties in scholen en resonantiemomenten zowel ervaren als pas begonnen leerkrachten uit het secundair onderwijs betrokken. We hebben geëxperimenteerd met verschillende manieren om de spanningen zoals zij die ervaren **in kaart te brengen**.

Het resultaat van deze experimenten heb je nu in handen. Het is een **portfolio** met daarin opgenomen:

- een **werkinstrument**, dat gebruikt kan worden om een spanning waarin een leraar zich bevindt in kaart te brengen;
- elf **fiches**, waar spanningen van beginnende leraren aan de hand van praktijkmappings, cartoons en citaten worden uitgedrukt;
- een **inventaris**, waar spanningen van een groep ervaren leraren gegroepeerd worden aan de hand van verschillende categorieën;
- twee **verhalen**, die de complexiteit van de spanningen van leraren op narratieve wijze proberen te illustreren;
- **blanco sjablonen**, waarmee jullie eventueel zelf aan de slag kunnen.

Het doel van deze publicatie is om leraren te **inspireren** en stil te laten staan bij **spanningen** zoals die het werk op school bepalen. Dit portfolio toont verschillende manieren om hiermee als leerkracht om te gaan. Deze reflectie kan op individueel niveau plaatsvinden, maar ook met vrienden, met collega's, in de vakgroep... Misschien zelfs op het niveau van de hele school?

Waarom eigenlijk? Tijdens het project hebben we ervaren dat het samen benoemen van spanningen eerst en vooral **deugd doet**: het creëert een (h)erkenning en het helpt om samen in een turbulente onderwijspraktijk **staande te blijven**. Bovendien is gebleken dat het gezamenlijk bespreken van spanningen een moment genereert waaruit men kan **leren**. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de strategie van een van uw collega's ook relevant kan zijn voor jou.

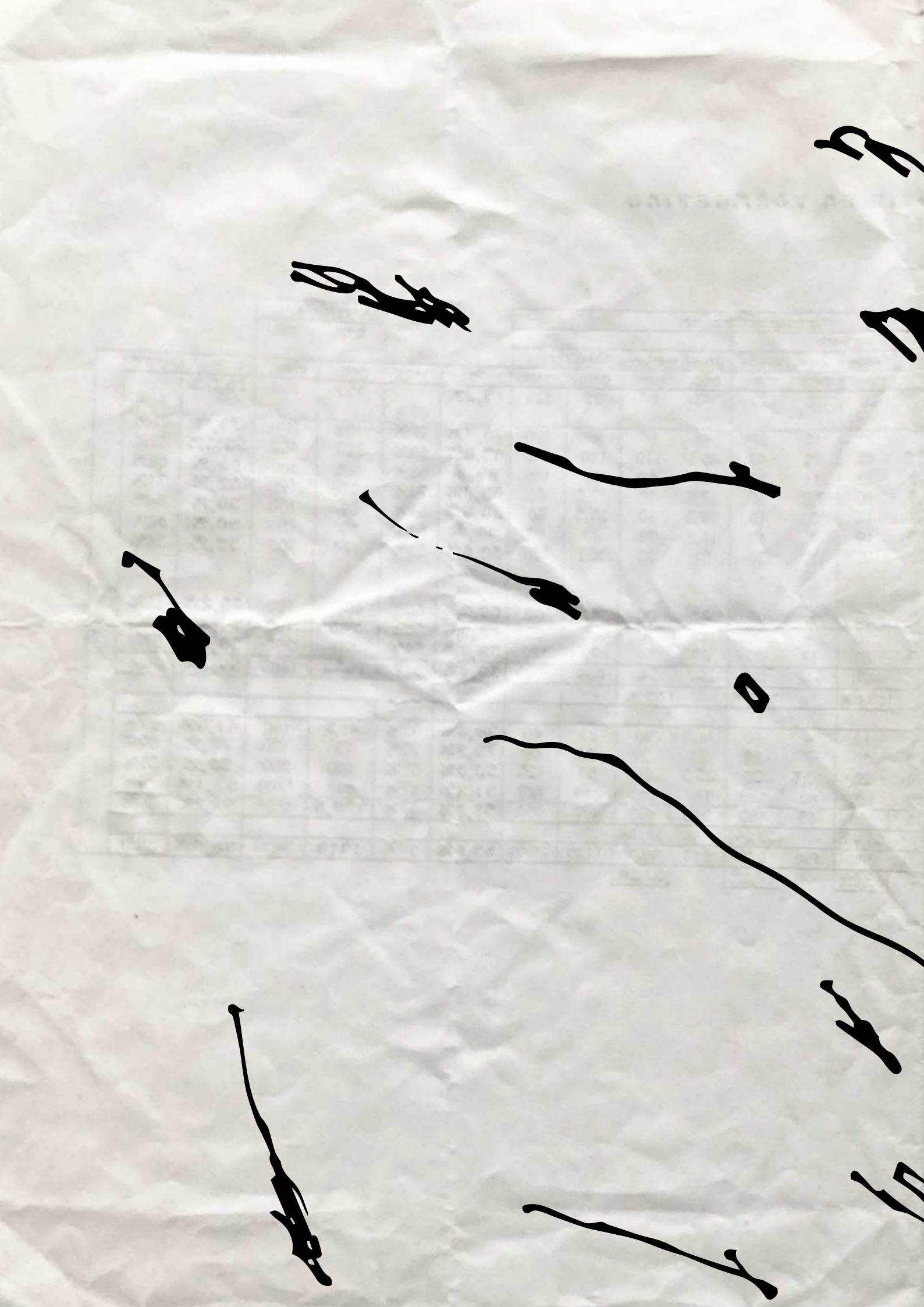
In het project hebben we **geëxperimenteerd** met **verschillende manieren** om samen met vakleerkrachten spanningen in kaart te brengen. Geen generieke studie dus over deze problematiek, maar wel concrete, inspirerende ideeën voor leraren en scholen. We denken namelijk dat het belangrijk is om uzelf als leraar te verhouden tot deze spanningen en na te denken over manieren om hiermee als individuele leraar, lerarenteam of school om te gaan.

Daarom heeft ons eindresultaat de vorm van een portfolio gekregen: een **map**, die door een leraar of een groep leraren **verder aangevuld kan worden** met eigen geëxploreerde spanningen.

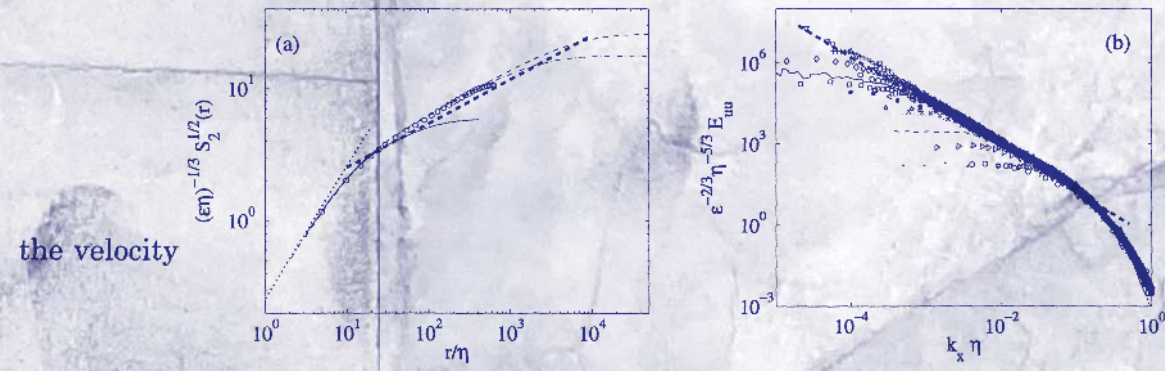
Soms horen we van jonge leerkrachten dat ze vinden dat de **lerarenopleiding** hen onvoldoende heeft voorbereid op de spanningen zoals ze die als startende leerkracht ervaren. Daarom hopen we dat dit boekje ook iets kan betekenen voor de lerarenopleiding, bijvoorbeeld voor trajecten waarbij studenten nadenken over de spanningen die hen in de concrete praktijk te wachten staan. Wie weet biedt het portfolio materialen die bruikbaar zijn voor de **aanvangsbegeleiding** van jonge leraren.

We wensen u veel leesplezier!

Johan, Tobias en Laura

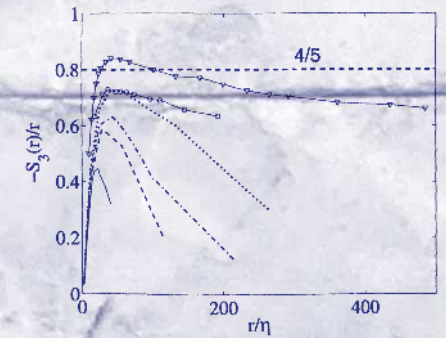

$$S_2 = \left(\frac{-4\epsilon r}{5\sigma_3} \right)^{2/3}$$

the velocity

with experiments.

However, even if flawed

la turbulencia
de los fluidos.

la historia

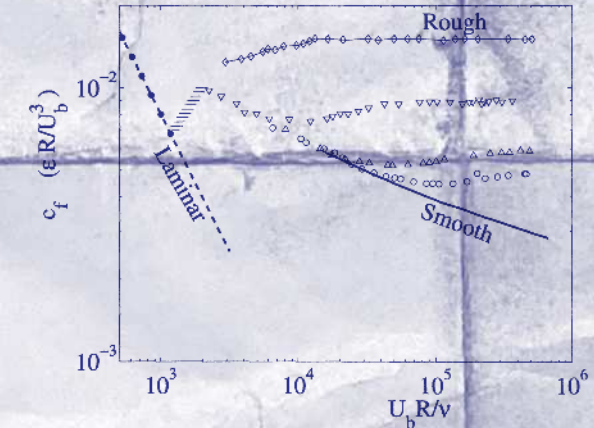
The legacy of Kolmogorov

(2) with v we obtain

Figure 2:
Because in the absence

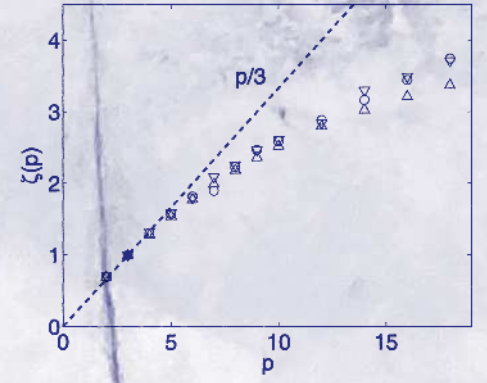
and the equilibrium

Figure 1: Friction coefficient, $c_f = -R \partial_x p / \rho U_b^3$ in pipes as a function of the Reynolds number [26]

The flow

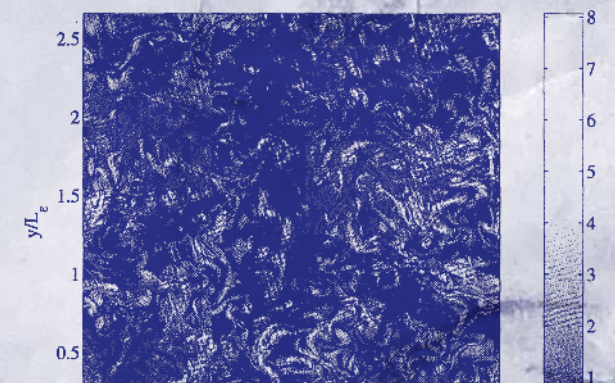
Figure 5: Scaling exponent of the p -th order structure functions and Reynolds numbers. The dashed line would be the result of the hypothesis [adapted from 9].

This «Reynolds stress»

unclosed forever

Figure 6: Vorticity magnitude in a section of numerically simulated turbulence at $Re_L = 1880$. The smallest visible features are about 4η [11].

fifty years

collage als illustratie met fragmenten uit The contributions of A. N. Kolmogorov to the theory of turbulence Javier Jiménez Arbor CLXXVIII, 704 (08/04) 589-606 pp.

spanning

onderwijscontext

→

binnen of buiten de school

←

mensen

dingen en materialen

momenten en perioden

→

praktijkmapping

←

plaatsen

handelingen

documenten
(al dan niet verbonden met beleid)

ik als leraar

gedachten
(die bij mij opkomen)

vragen
(die bij mij leven)

→

positionering

←

Hoe ga ik ermee om?

contact

Inleiding werkinstrument

Dit instrument is ontworpen om een bepaalde spanning die een leraar ervaart in zijn werk, in kaart te brengen.

Het instrument is een blad dat uitnodigt om op zoek te gaan naar de verschillende actoren die bij een bepaalde spanning een rol spelen. Ook stimuleert het instrument een reflectie over de eigen positionering hierin van de leraar. De leraar is immers ook een actor.

Als leraar kan je dit instrument inzetten om stil te staan bij een spanning die je zelf ervaart. Het kan echter ook gebruikt worden om de spanning zoals een collega die ervaart, in kaart te brengen tijdens een gesprek. In dat geval fungeert het blad als leidraad bij het gesprek en kan je blijven doornemen totdat alle relevante vakjes in detail ingevuld zijn.

Elk ingevuld blad kan dan de basis worden voor verdere reflectie en verwerking, bijvoorbeeld via een verhaal, een cartoon, verschillende diagrammen, zoals exemplarisch getoond in deze publicatie. Bovendien kan een set van verschillende ingevulde bladen (die bijvoorbeeld spanningen van de hele vakgroep in kaart brengen) samen geanalyseerd worden aan de hand van categorieën, tabellen en diagrammen.

Wat deze diagrammen betreft: deze zijn opgesteld op basis van de praktijkmapping die we zelf met leraren uitgewerkt hebben. Ze brengen de verschillende mensen en dingen samen, maar ook alle elementen die verwijzen naar tijd en ruimte. Mochten jullie op basis van jullie eigen praktijkmapping nog extra nieuwe plaatsen, tijden, mensen of dingen op het spoor komen, voeg ze dan toe! Mocht je willen werken met een reeks van verschillende ingevulde bladen, dan is het bijvoorbeeld ook mogelijk om *from scratch* nieuwe schema's voor de praktijkmappings te maken met alleen die actoren die aan bod komen in jullie groep.

Elke vorm van verwerking en 'visualisatie' vraagt telkens een aandachtige analyse van de gegevens in het werkdocument. Immers, het zou bijvoorbeeld kunnen dat een relevante actor wordt vermeld in een vakje waar je dit niet direct zou verwachten. Je kan dit dan zeker met een pijl aanduiden op het werkdocument en hiermee rekening houden bij de verwerking van de data. Ook zijn de voorgestelde diagrammen niet automatisch één-op-één op te bouwen vanuit de verschillende soorten vakjes. Het is de bedoeling dat je met veel aandacht de spanning en haar context analyseert en dit op een bepaalde manier zichtbaar maakt.

Het werkinstrument heeft verschillende kaders in verschillende kleuren. Het grijze kadertje is een luik waarin je de onderwijscontext kan omschrijven. Over welke school, studierichting, finaliteit, leerjaar, vak, klas ... gaat het hier?

De rode kaders staan voor de eigenlijke praktijkmapping. Hier beschrijf je de 'wie, wat, waar, wanneer, hoe' van de spanning. Je noteert de specifieke actoren die de spanning creëren of erbij betrokken zijn. Probeer hierin zo concreet mogelijk te zijn. Let op: er kunnen ook actoren in het spel zijn die zich zowel binnen als buiten de school bevinden (zoals bijvoorbeeld het bureau thuis, momenten in het weekend ...).

De groene kaders gaan over de manier waarop je jezelf als leraar in deze spanning positioneert. Wat zijn de vragen die bij jou opkomen? Wat zijn de gedachten die door jouw hoofd flitsen?

Het blauwe kader bovenaan vraagt naar de manier waarop je de spanning kort en bondig zou kunnen omschrijven. Het blauwe kader onderaan peilt ten slotte naar de manier waarop je jezelf ziet omgaan met de spanning die je ervaart.

Spanning	Titel spanning 1	Titel spanning 2	...
Onderwijscontext			
Mensen			
Dingen en materialen			
Momenten en perioden			
Plaatsen			
Handelingen			
Documenten			
Ik als leraar			
Gedachten			
Vragen			
Hoe ga ik ermee om?			

Gebruik een samenvattende tabel zoals deze om, vanuit meerdere ingevulde bladen van het werkinstrument, analyses te maken en diagrammen op te bouwen. Bijvoorbeeld, voor het netwerk van mensen in onze fiches hebben we al de gegevens in de rij 'mensen' gebruikt om een netwerk rond de jonge leraar te vormen. Dan hebben we voor elke spanning de relevante bolletjes ingekleurd.

De twee rijen 'dingen en materialen' en 'documenten' hebben we samengenomen in één tabel, waar we voor elke spanning de relevante vakjes hebben ingekleurd. De rijen 'momenten en perioden' en 'plaatsen' hebben we ook samengenomen. Met al deze elementen hebben we een landschap getekend, waarin we de relevante elementen voor elke spanning hebben ingekleurd.

EEN FLES RODE WIJN

Alcohol verdampt bij 75°, water bij 100°, denkt Sarah. Ze staart naar een fles rode wijn op het witte keukenblad. Gaat ze die fles vanavond open doen?

Er is iets merkwaardigs gebeurd op het werk.

De directie had haar uitgenodigd. Blijkbaar gaat de school een nieuwe studierichting aanbieden. Iets nieuws, iets wat vroeger niet bestond. In zijn bureau heeft de directeur het getoond in de nieuwe matrix van de modernisering. Op het afgedrukte blad met de grote matrix volgde de rechter wijsvinger van de directeur de linkerkolom van de domeinen verticaal naar beneden tot bij STEM. Dan ging de wijsvinger horizontaal verder, naar rechts, naar de centrale kolom van de dubbele finaliteit. En daar, op de tweede plaats, stond het: Biotechnieken. Een STEM-studierichting met dubbele finaliteit: doorstroom én arbeidsmarkt.

“Zou dat misschien iets voor jou kunnen zijn”, zei de directeur, “die nieuwe studierichting Biotechnieken? Wetenschappelijk. En ook praktisch! Met je achtergrond en je werkervaring als biomedisch laborant, en met wat je de laatste jaren op school allemaal hebt geleerd als lerares natuurwetenschappen, zou dit misschien iets voor jou kunnen zijn? Samen met collega’s de nieuwe studierichting op poten helpen zetten en vanaf volgend jaar daarin met een team lesgeven, biologie en chemie?”

De directeur haalde vervolgens een dikke, afgedrukte bundel: het leerplan Biotechnieken. “Een volledig nieuw leerplan naar aanleiding van de modernisering”, zei hij. Met een formeel gebaar overhandigde hij haar het leerplan. “Neem het maar mee naar huis, Sarah”, zei de directeur. “Denk er eens over na.”

Al snel, tussendoor, had Sarah er naar kunnen kijken. Het was een dik leerplan, in feite één gezamenlijk leerplan voor de vakken biologie, chemie en fysica, de STEM-doelen, plus nog het deel labo- en productietechnieken. Er was duidelijk veel aandacht besteed aan beroepsvaardigheden en houdingen, nodig om in een labo te kunnen werken.

Bij het doorbladeren van het leerplan viel haar oog op het deel over de scheidingstechnieken. Ineens kon ze zich inbeelden hoe het zou kunnen zijn om samen met jongeren aan de slag te gaan, wetenschappelijk werken in het labo mét materiaal. Met veel zorg de apparatuur leren kennen, samen waarnemingen doen en hierover nadenken! Samen met jongeren in het labo aan de slag! Ze had geen seconde meer getwijfeld. Die nieuwe studierichting was haar op het lijf geschreven.

Sarah staart naar de wijnfles en realiseert zich hoe vreemd het soms gaat in het leven. Tot de dag daarvoor had ze nog getwijfeld of deze job in het onderwijs wel echt iets voor haar was. Het werken met leerlingen in de klas vond ze fijn, maar het vak natuurwetenschappen bleek niet echt haar ding te zijn. Ze had gehoopt meer praktisch werk te kunnen doen, de wetenschap concreter tot leven te kunnen brengen in de klas. Alles bleek te theoretisch, te abstract, misschien ook te generiek voor haar: op een bepaalde manier te ver van de concrete praktijk van de wetenschap zoals ze die in haar vorige job had gekend. Tegelijk was die vorige job als laborant ook iets waarover ze dan uiteindelijk

ook getwijfeld had. In het begin had ze het werken in het labo heel fijn gevonden: het procedureel, geordend, verantwoord werken. Correct meten, en het gevoel om iets te doen wat belangrijk is. En dat dan goed en juist doen. Maar na een tijd begon ze de behoefte te voelen iets anders te willen doen: iets dat dichter bij de mens staat. Tegelijk wou ze dat andere gevoel behouden, dat ze iets belangrijks deed, iets dat goed gedaan moest worden.

Het overschakelen naar het onderwijs was een keuze geweest waarover ze lang getwijfeld had, maar die ze uiteindelijk wel genomen had. Het was ook helemaal niet evident geweest om nog op een latere leeftijd te gaan studeren, haar pedagogisch diploma nog te behalen, vertrouwd te worden met de manier van werken op school.

Het vak natuurwetenschappen leek in het begin de meest evidente keuze te zijn in het licht van haar achtergrond. Op den duur bleek dit echter niet echt het geval te zijn. Maar wat was het alternatief?

Bijna een miraculeuze gebeurtenis was dat, wat er op die dag op school gebeurde. Out of the blue, zo een kans die zich zo aanbiedt..., denkt Sarah.

En wat het nog vreemder en zelfs bizar maakt, is het feit dat het de modernisering is geweest – nota bene de hervorming die voor veel collega's op school voor kopzorgen zorgt – die voor haar een kans betekent: een deur.

Na veel jaren van twijfels is ze deze keer helemaal zeker. Hier wil ze echt voor gaan.

Plotseling komt de hoofdpijn. Misschien is dit wat te veel voor één dag, te snel. Sarah beslist om te gaan slapen. "Fles rode wijn, je gaat terug naar het wijnrek", zegt Sarah.

Het zal voor een andere keer zijn.

Sarah moet zich haasten, ze moet vertrekken naar de school! Heeft ze alles wat ze moet hebben? De portemonnee met al de badges? Ze controleert nog even in haar leren schoudertas: ja, de badges zijn er. En dan: de labojassen en de veiligheidsbrillen. Die moet ze nog even gaan halen op school. En wat heeft ze nog nodig voor de les? Het is labo vandaag. Het materiaal staat allemaal mooi klaar in die kartonnen dozen in het magazijn, denkt Sarah.

"De wijn, verdorie!", zegt Sarah. Ze heeft er niet eerder aan gedacht. Snel loopt ze naar de garage. Ze pakt een fles rode wijn uit het wijnrek, ze doet het stof eraf in een snel gebaar met haar linkerhand. Gehaast doet ze de fles in haar leren tas. De hals van de fles steekt eruit, een beetje zoals een neus. Sarah loopt naar de auto buiten, terwijl ze de leren tas met de fles tegen haar romp vasthoudt. Ze stapt in de auto, en ze is weg.

Op school parkeert Sarah de auto in de schoolparking, dan loopt ze de trap op, naar het chemielokaal. Daar vindt ze, in een hoek, de grote papieren tas die klaar staat met al de vers gewassen labojassen en de veiligheidsbrillen. Dan haast Sarah zich terug naar de auto, ze laadt de grote papieren tas achteraan in

de bagageruimte, en de leren schoudertas houdt ze bij zich, vooraan en zo rijdt ze terug naar de slagboom van de schoolparking.

Daar wachten de leerlingen en haar collega Lien. Sarah doet de autoruit open en ze herinnert iedereen nog even aan het feit dat ze in de auto én in het bedrijf nog steeds een mondmasker moeten dragen. Er stappen twee meisjes mee in haar auto, één vooraan bij Sarah en één achteraan. Beiden hebben kleurrijke rugzakjes. Lien en de twee jongens gaan met de fiets. Ze dragen alle drie ook een rugzak.

In de auto van Sarah klinkt er muziek vanuit de radio. Er heerst een ontspannen, vrolijke sfeer.

Het groepje komt terug samen bij een andere slagboom: een auto en drie fietsen. Er is niemand anders te zien. Sarah moet vanuit de autoruit badgen. De slagboom gaat omhoog en ze rijden allemaal binnen. Sarah parkeert de auto, terwijl Lien en de twee jongens hun fietsen op slot doen bij een kleine fietsparking. Achter de parkeerplaats bevinden zich enkele ouderwetse blokgebouwen. Het ongewone gezelschap verplaatst zich naar de hoofddeur van een van deze. Twee vrouwen, vier jonge tieners, een grote papieren tas bomvol wit textiel, een wijnfles die als een neus uitsteekt uit een leren tas en vijf rugzakjes bewegen samen rustig door een verlaten industrieel landschap, naar een smalle, kooi-achtige metalen draaideur. Op de achtergrond wijzen de hoge, rechte schouwen van een monumentale productie-installatie naar de lucht.

Sarah haalt een kleine portemonnee uit haar leren tas. Daarin houdt ze al de badges voor haar kleine onderwijsbende die op het punt staat het bedrijfsgebouw binnen te dringen. Stel u voor dat een leerling zijn badge zou vergeten, denkt Sarah. Ze draagt al de badges mee met zich, en zo ook de verantwoordelijkheid voor de hele groep.

Elk individu moet apart badgen om het gebouw via de smalle metalen draaideur binnen te kunnen. Sarah verdeelt de badges. Eén leerling is ziek. Zijn badge blijft in de portemonnee.

In dit kleine, intussen al erg vertrouwd ritueel, draaien de vier leerlingen, de ene na de andere, in de smalle metalen kooi. Dan gaat haar collega Lien, en ten laatste Sarah zelf. Alles verloopt vlot, rustig en geordend. Zodra Sarah zich aan de achterkant van de deur bevindt, verzamelt ze de badges terug in haar kleine portefeuille.

Het groepje zet enkele stappen in een school-achtige inkomhal, dan stoppen ze. De grote papieren tas wordt neergezet in een hoek. Daar vertrekt een donkere gang met houten wandpanelen, een decor dat doet denken aan de jaren zestig. Vanuit die kant verschijnt ineens een man in een witte labojas, met een verzorgde grijze baard en een veiligheidsbril die uit zijn borstzak steekt. Hij stapt ontspannen en vriendelijk naar het groepje toe. "Goedag allemaal!", zegt hij, en hij wisselt een paar woorden met de leraressen.

Aan de andere kant van de hal bevinden zich de toiletten en de kleedkamers. Sarah buigt zich over de grote papieren draagtas. Ze verdeelt de net gewassen witte laboschorten en de veiligheidsbrillen. Iedereen moet een labojas en een veiligheidsbril aandoen: dat wordt door de veiligheidsvoorschriften verplicht.

"Wie wil, kan zich in de kleedkamer omkleden", zegt Lien. Ze herinnert de leerlingen er ook aan dat ze nu best ook even naar toilet gaan als dat nodig zou

zijn. De vier leerlingen vertrekken resoluut met hun spullen naar de kleedkamers. Ze zijn snel terug, alle vier in het wit en de twee meisjes met het lange haar zorgvuldig gebonden. Intussen zijn Sarah en Lien ook klaar. Lien heeft ook lang haar en ze draagt het zorgvuldig gebonden in een paardenstaart, precies zoals de twee meisjes.

Het groepje neemt de brede trap naar boven, met lage, comfortabele marmeren tredes. Ze gaan samen naar boven, maar blijven allemaal achter elkaar. Het groepje van zes vormt op die manier een soort 'indian file' op de trap. Iedereen blijft aan de rechterkant en houdt zich goed vast aan de leuning. Zoals een rij klimmers op een gevaarlijke via ferrata, geraken ze tot aan het labo op de eerste verdieping. "We hebben hier al eens commentaar over gehad door het labopersoneel...", zegt Sarah met een glimlachje aan Lien. "Veiligheid wordt hier heel serieus genomen", reageert Lien. De leerlingen knipogen naar elkaar.

De ruimte die ze betreden, is bijzonder. Hoog en breed, en tegelijk nauw, bijna helemaal gevuld met rijen van witte genummerde labocellen, die tot aan het hoge plafond gaan met hun verticale zuigkappen.

Het groepje vindt gemakkelijk de weg door dit ongewone doolhof. Ze bereiken een smalle gang aan de achterkant, en stappen snel een klein lokaal binnen. Precies een soort klaslokaal. De vier leerlingen gaan zitten op de klassikaal opgestelde banken. De leraressen installeren zich vooraan, bij het whiteboard. Lien doet vandaag gewoon mee, want de leerling die ze individueel ondersteunt, is ziek. Ze haalt de werkblaadjes voor het labo uit haar rugzakje en geeft vier exemplaren door aan de leerlingen. "We gaan eerst het labo overlopen", zegt ze.

Het werkblad is georganiseerd volgens de op school gebruikelijke stappen van de 'natuurwetenschappelijke methode'. Er wordt een onderzoeksvraag gesteld, dan wordt een hypothese geformuleerd. Via het experiment is het de bedoeling dat leerlingen deze hypothese verifiëren.

Sarah vraagt: "Hoe kunnen we alcohol uit rode wijn winnen?"

"Schrijf je antwoord op onder hypothese."

"Wat betekent winnen?", vraagt een jongen.

"Het is niet echt winnen", reageert Lien, "het betekent hier uithalen."

De leraressen lopen tussen de bankjes en kijken op de werkblaadjes van de vier leerlingen.

Ze hebben allemaal 'Distilleren' geschreven. Dit begrip kennen ze, want het is al eerder aan bod gekomen in de lessen theorie.

"Wat is dat, distilleren?", vraagt Sarah. De stemmen van drie leerlingen reageren in een koor: "Een scheidingstechniek!"

"Schrijf dat erbij."

Een jongen had iets anders geschreven na distilleren en moet corrigeren. Hij vraagt of het mag. Sarah herinnert hem aan de afspraken bij het begin van het jaar: "Je mag iets doorstrepen, maar het moet nog leesbaar zijn wat eronder staat."

"Kijk nu naar de tweede pagina van het werkblad", zegt Lien. De leerlingen draaien het blad om. "Wat hebben we nodig?"

"Er zullen wel verschillen zijn met de benodigdheden die op het werkblad opgelijst staan", kondigt Sarah aan. "We gaan geen bunsenbrander en geen

aansteker gebruiken”, zegt ze, “want vuur is niet toegelaten in het bedrijf door de veiligheidsvoorschriften.”

“In plaats daarvan gaan we hier een verwarmingsmantel gebruiken, een soort verwarmingstoestel.”

“De gewonnen alcohol hier in brand steken, mag ook helemaal niet”, voegt Lien toe. “We zullen de gewonnen alcohol terug moeten transporteren naar de school, om hem daar, in het chemielabo, in brand te steken.”

Sarah stelt vervolgens vragen over de verschillende onderdelen van de nodige apparatuur. Tot slot zegt ze: “Alcohol verdampt bij 75°, water bij 100°, dus alcohol damp komt eerst. Als de temperatuur naar 100° gaat, is het te lang en moeten we stoppen want dan kan er ook water vrij komen.”

“Lees het werkblad nog een keer na, dan gaan we naar het labo”, zegt Lien.

De leerlingen stappen rustig uit het lokaaltje. Ze weten dat ze de rugzakken en hun jassen daar mogen laten liggen. De werkblaadjes nemen ze wel mee. Sarah trekt de fles rode wijn uit haar leren tas. Met de fles in haar hand, stapt ze het labo in.

De leerlingen gaan eerst zelf het nodige glaswerk halen. Ze weten intussen goed waar ze dit kunnen vinden. Ze verdwijnen heel even en komen terug met het nodige materiaal. Lien gaat handdoeken halen en dan beginnen de leerlingen het glaswerk te poetsen. Ze werken snel en handig, zo is het klusje snel gedaan.

Er staat een kartonnen doos voor hen klaar op een labobank. Een nieuw stuk glaswerk - “Ons cadeau!” - wordt uit de doos gehaald. De leerlingen mogen het zelf uitpakken en ondoen het van de noppenfolie. “Niet weggooien!”, zegt Lien, “Die noppenfolie kan nog dienen voor ander glaswerk.”

Bij de voorbereiding van het labo heerst een rustige sfeer. Er is veel aandacht en zorg voor het materiaal en voor het kunnen hergebruiken ervan. De leerlingen doen zelf al het werk.

Sarah geeft hen een verwarmingstoestel dat ze gehaald heeft uit het magazijn in de hoek. Ze wijst dan naar de labocel waar ze vandaag samen met hun viereen aan de slag zullen gaan. Het is labocel nummer zevenentwintig, die zich horizontaal tussen labocellen zesentwintig en achtentwintig bevindt. Een meisje doet het glazen raam van de labocel open, het licht gaat aan. Er is een metalen rooster achteraan dat als steun zal dienen voor het opbouwen van de distillator.

Het voelt alsof de kleine klas hier helemaal alleen is, maar zo is het niet.

Wanneer er plotseling iets mis lijkt te zijn met een stuk glaswerk, verdwijnt Sarah heel eventjes achter een hoek en komt ze direct terug met een glimlachende laborant van het bedrijf. Hij neemt de lange buis weg en brengt snel een ander, identiek exemplaar.

De twee meisjes beginnen de verschillende stukken glaswerk met elkaar te verbinden. Het is een delicate en fragiele opdracht om de distillator op te bouwen.

“Moet het zo, mevrouw?”, zegt een meisje.

“Zelf kijken!”, reageert Lien. Sarah gaat hierop verder: “Ook kijken naar de aansluiting: aan die kant de brede aansluiting!”

Lien kijkt even terug naar het werkblad: “Misschien moet het toch anders dan

dat wat hier staat?” De twee leraressen kijken even samen met de meisjes naar de voorlopige versie van de constructie, naar het aanwezige materiaal en naar het werkblad.

Er gaat veel aandacht en tijd naar de opstelling zelf. De leerlingen raken alles zelf aan en mogen naar het labomagazijn gaan om materiaal te zoeken en te halen. Ze werken zoekend en de leraressen zoeken soms ook mee.

Er wordt beslist dat het zo moet lukken.

“We gaan het proberen”, zeggen de twee meisjes met één stem.

Het is voortdurend proberen, voortdurend twijfelen over hoe de verschillende glazen onderdelen met elkaar verbonden moeten worden.

“Moet het langs boven of langs onder?”

“Maar het klopt niet!”

“Zo!”

“Voilà sè”, zegt Sarah.

De jongens, die in het begin een beetje aan de zijlijn bleven staan, worden op een bepaald moment ook betrokken bij de opbouw. Er zijn immers meer handen nodig.

Met vier sleutelen aan een delicate glazen constructie blijkt echter niet zo evident te zijn.

“Als je iets vasthoudt en je wil het aan iemand anders geven, dan mag je het pas loslaten wanneer de andere het vast heeft!”, zegt Lien, “Ik kreeg hier bijna een hartinfarct!”.

De twee leraressen kijken naar elkaar, maken een paar stappen naar achter, en gaan even tegen de muur staan.

“Het is heel spannend met dat glaswerk, verdorie”, fluistert Lien in Sarah haar oor.

“We hebben ervoor gekozen om het volledig door de leerlingen zelf te laten doen... Ze moeten dat leren!”, fluistert Sarah terug. “Maar het is wel heel spannend voor ons! Het glaswerk kan breken en we hebben slechts één exemplaar!” reageert Lien. “Je bent precies bleek geworden”, zegt Sarah met een knipoogje.

Ik praat even met de leraressen. Ze zijn enthousiast over deze setting:

'We kunnen altijd iets vragen aan de mensen van het labo, ze zijn altijd bereid om ons te helpen!'

'Het is heel handig! We hebben alles binnen handbereik!'

Lerares aan leerling: 'Mag ik een tip geven? Doe eerst de klem vast, en dan de ??~~g~~' (box? Niet duidelijk in mijn notities)
'Ademen!'

De vier leerlingen houden hun handen op het gemonteerde glaswerk om verschillende onderdelen te ondersteunen en de klem te zetten.

De leerkrachten raken niets aan en werken via een onderwijsleergesprek. Ze blijven achter of naast de leerlingen en de apparatuur staan.

'Nu is het te ver van de kraan!'

'Hoe laten schuiven?'

De leraressen lachen soms onder elkaar. Er heerst een nogal vrolijke sfeer.

De leraressen praten nog even met mij.

'Het is een voordeel om een klein eerste jaar te hebben voor deze nieuwe studierichting. We kunnen nu alles met een kleine groep in co-teaching uittesten.'

De leerlingen zijn klaar met het opbouwen van de opstelling.

Lerares: 'Voordat wij iets gaan zeggen, gaan jullie nog één keer kijken of alles is zoals het volgens jullie moet zijn.'

Er moet nog een thermometer zijn, een~~d~~ lerares geeft de thermometer aan de leerlingen die hem plaatsen.

Lerares: 'Kan je het zo aflezen?'

De lerares gaat zoeken in de kartonnen doos en haalt er een soort 'flesje' uit. Een thermometerhouder?

'Zo hebben ze het één keer volledig zelf gedaan', zegt een lerares aan mij. 'Het is de sterkte van deze richting dat de leerlingen zelf aan de slag gaan.'

Lerares tegen de leerlingen: 'Waarvan moeten we de temperatuur meten? Van de vloeistof of van de damp?'

'Als we de temperatuur van de vloeistof willen meten, hebben we een probleem met de thermometer: we geraken daar niet!'

Leerlingen gaan een tweede thermometer halen.

'Een extra experiment, het was niet voorzien' zegt een lerares tegen mij.

Het laatste stuk van de opstelling wordt geplaatst op de plaats waar de alcohol moet komen.

Nu dat alles opgesteld is, moeten er verschillende tests gedaan worden.

De lerares vraagt aan de leerlingen om de waterkraan open te draaien.

~~Spreek aan-~~

Dan komt het moment. Ze overhandigt de fles rode wijn met een formeel gebaar aan de leerlingen. Een meisje pakt het.

Lerares aan de leerlingen: 'Hoe doen we de wijn erin?'

'Niet zo direct! Gebruik een trechter!'

Leerling: 'Mag dat allemaal vol?'

Leerkracht: 'Wat gebeurt er met de vloeistof wanneer die gaat opwarmen?'

Leerlingen: 'Nuttizetten.'

De wijn wordt gegoten. De vier leerlingen moeten samenwerken om het apparaat vast te houden terwijl dit gebeurt.

Steentjes moeten nog worden toegevoegd. 'Hoeveel?' 'Een stuk of 10-11', zegt de lerares.

Leerling: 'Is dit hetzelfde als wat men op de BBQ legt?'

Leerkracht: 'Nee, het is geen houtskool!'

Deze lerares is altijd vrolijk. Er wordt veel gelachen tijdens de les.

Lerares: 'Nog iets. Hoe gaan we ervoor zorgen dat de damp niet weggaat?'

De leerlingen gaan nog iets halen. Het blijkt om een stuk laboratoriumfilm te gaan.

De lerares zegt dat ze kunnen beginnen met opwarmen.

De leerlingen kijken voortdurend naar het apparaat. Gebeurt er iets? 'Nee, er is nog geen damp.'

De lerares controleert even of het verwarmingstoestel opstaat.

Lerares: 'Geduld. Het duurt wel eventjes.'

Er is een leeg moment, de leerlingen moeten wachten. De jongens beginnen te spelen met enkele pvc slangen. De meisjes worden op den duur ook betrokken bij het spel.

Leerkracht: 'Leg dat maar neer. Is dat een goed idee?'

De lerares knipoogt even naar mij, en zegt: 'Met een grotere groep zou ik een opdracht moeten voorzien om de wachttijd op te vullen.'

Sarah roept een laborant van het bedrijf om even te komen kijken. Hij geeft tips: "Wat ook gaat helpen, is aluminiumfolie daarrond doen. Wij doen dat ook!" Hij toont dat er aluminiumfolie op voorhand is klaargelegd voor hen, samen met ander klein labomateriaal. "Let op bij het snijden: het is dikke folie!". Maar intussen brengt een andere man al dunner aluminiumfolie: "Dit is minder gevaarlijk voor hen", zegt hij.

De twee mannen zijn weer weg. Het apparaat begint te stinken: het aluminiumfolie lijkt niet te doen wat het moet, er komt zelfs rook uit. De twee mannen lijken het te hebben geroken, want ze komen onmiddellijk terug. De jongste van de twee vraagt: "Wat zijn jullie aan het koken?" "Wijn", zegt Sarah. "Ah, glühwein!", reageert de man. Iedereen lacht.

"Het zou kunnen dat het apparaat een beetje stinkt omdat het nieuw is", zegt hij. "We blijven hier even met jullie mee kijken."

Eindelijk begint de alcohol te verdampen. De leerlingen lezen de temperaturen af vanuit de thermometers: "Vloeistof op 80°, damp op 40°!" De damp wordt nu ook echt zichtbaar.

"Kom eens kijken!", roept Lien.

"Het lijkt op iemand die zweet!", zegt een jongen.

Grote vreugde ontstaat wanneer de eerste druppels distillaat vallen.

"10 druppeltjes!", zegt een meisje. En Sarah: "De thermometers in het oog houden!"

"Vloeistof op 90°!", reageert het andere meisje.

Een jongen verwijst plotseling naar een tv-uitzending waar er iemand illegaal alcohol stookt.

Lien vraagt aan hem: "Doet hij dat ook zo, met een distillator?" De leerling knikt.

De andere jongen zegt dan: "Is dit dan illegale alcohol? Zijn we illegaal bezig?"

En Lien: "Drinkbaar is het zeker niet... Als je dat drinkt, kan je blind worden!"

Het wordt weer even wachten. De opwinding verandert snel in verveling. De leerlingen beginnen langzaam terug te spelen met de pvc-darmen. Lien legt dan uit hoe die darmen werken, en waarom ze er niet mee mogen spelen. Ze blijft heel vriendelijk en rustig de hele tijd.

Een jongen herinnert zich ineens wat de lerares had gezegd bij het overlopen van het werkblad. "Krijgen we nu water?", vraagt hij. "We hebben de verwarmingsmantel lager gezet om de temperatuur niet verder te verhogen, maar om nog wat alcohol te krijgen", legt Sarah uit.

Dan wordt de verwarmingsmantel op nul gezet. "Nog even laten gaan. Dan gaan we afbreken".

Plotseling vraagt een jongen: "Als we in het bedrijf gaan werken, moeten we de veiligheidstest dan opnieuw afleggen?"

"Ook volgend jaar moeten jullie die test opnieuw afleggen!", reageert Lien.

Een meisje zegt: "Dit jaar had ik tien op tien!"

Het ruikt fel naar alcohol. Hiermee wordt veel gelachen.

Het is gedaan met het distilleren. Afbreken doen de leerlingen ook zelf.

“Proberen”, zegt Sarah. Maar deze keer gaat ze samen met Lien ook een beetje meehelpen, zonder dat het te veel opvalt. De stille blikken tussen de twee leraressen wijzen naar het belang om op tijd terug naar school te kunnen vertrekken. Immers, ze moeten nog tijd over hebben om de gewonnen alcohol op school in brand te steken. Dat is het belangrijke moment van verificatie, en ze willen dat zeker niet uitstellen of laten vallen.

Een jongen doet de afwas van het gebruikte glaswerk in de afwashoek van het labo.

De andere jongen schrijft met een stift op het glazen flesje met de gewonnen alcohol, zoals hij het geleerd heeft, om het daarna nog te kunnen identificeren. Lien zegt: “Wie gaat de tafel afvegen?”

Intussen wordt het afgewassen glaswerk op een wit labodroogrek gehangen om te drogen.

Sarah en Lien zetten een paar stappen achteruit. Vanuit enkele meters afstand bewonderen ze de bezige, gefocuste leerlingen. “Ze hebben vandaag goed gewerkt”, zegt Lien. “Vooral de meisjes”, reageert Sarah, “ze zijn dit jaar heel erg gegroeid!”

Het flesje met de gewonnen alcohol wordt zorgvuldig gesloten. “Neem jij het mee in de auto?”, vraagt Sarah aan een meisje. “Houd het goed vast, hè!”

Het groepje is terug in de inkomhal beneden.

“Iedereen zich snel klaarmaken, labojassen en brillen terug in de grote zak!”-zegt Sarah. Ze verdeelt de badges, en iedereen draait weer door de smalle kooi-achtige metalen deur, de badges worden ten slotte teruggegeven aan de lerares. Dan met de auto en de fietsen snel terug rijden naar school. Het gesloten flesje met de gewonnen alcohol reist veilig in de handen van een trots meisje op de achterbank van Sarah haar auto. Dan weer even wachten bij de slagboom van de schoolparking, snel parkeren, iedereen snel naar boven, de trap op naar het chemielokaal.

Er is een klein labo achter het chemielokaal. Geïsoleerd aan een kant, valt de enige aanwezige labocel nu erg op. Het is een kleine cel, helemaal geverfd in een lichtblauwe kleur, met een korte zuigkap naar het veel lagere plafond van de school. Plotseling is duidelijk wat het echt is: een didactisch model van een labocel.

De twee meisjes komen als eerste binnen, en ze maken de petrischaaltjes direct klaar, zoals Sarah onderweg in de auto alvast vroeg. Maar ze maken een fout: ze gieten de gewonnen alcohol uit het flesje ook direct in de schaaltes, terwijl nog niet iedereen aangekomen is. “De alcohol gaat snel verdampen!”, roept Sarah. Gelukkig genoeg komt het groepje van de fietsers op dat moment ook binnen. “Kom, snel!”, roept Sarah.

“Mevrouw, kan Koen dat niet filmen voor op Instagram of zo?”, vraagt een meisje.

Iedereen is er. Koen staat klaar met zijn smartphone. Eindelijk wordt de alcohol aangestoken in het petrischaaltje. Dit mag een leerling ook zelf doen.

De vier leerlingen kijken aandachtig naar de manier waarop de alcohol die ze zelf gedistilleerd hebben, nu verbrandt.

Ze kijken snel ook naar het filmpje van Koen. Er is grote verontwaardiging: "Maar de vlam zie je niet op de film!"

Lien vraagt: "Hoe kunnen we dit oplossen?"

Een meisje komt snel met het idee om een stokje in de vlam te plaatsen. Ze haalt het stokje zelf uit de vertrouwde labokast. De leraressen geven hun fiat. Er wordt opnieuw gefilmd terwijl het meisje het stokje in de vlam plaatst. Dat gaat ook branden, en het is ook zichtbaar in het filmpje.

Zo staat het bewijs, namelijk dat de transparante gewonnen vloeistof alcohol is en geen water, ook op film. Iedereen is tevreden met het resultaat.

Sarah zegt: "Gaan we opruimen?" En dan: "Goed gewerkt, ik vond het heel plezant vandaag!"

"Start!"

De leerlingen zijn allemaal vertrokken. Het is gedaan met de schooldag.

Sarah en Lien blijven nog even zitten in het nu rustige schoollabo. Het ruikt wel nog naar de verbrande alcohol.

"Ze hebben het allemaal zelf kunnen doen!", zegt Lien. Sarah knikt. "En er is niets kapot gegaan!". Ze vindt dat het inderdaad heel goed gegaan is vandaag.

"De leerlingen hebben al het werk zelf gedaan, en hoe komt het dat de twee leraressen zo moe zijn?", zegt Sarah. Ze kijkt naar Lien met een bijzondere blik.

Lien weet heel goed waarover het gaat.

"In het laatste jaar hebben we hier zoveel tijd ingestoken, zoveel energie...", zegt Lien. "Laat ons hopen dat we meer leerlingen krijgen volgend schooljaar, dat deze studierichting niet direct terug opgedoekt wordt."

Het licht verwijnt heel even uit de ogen van Sarah. "Heb je gehoord of er leerlingen aan het overschakelen zijn vanuit het college?", vraagt ze. Nee, Lien heeft niets gehoord. Ze blijven even samen stil zitten.

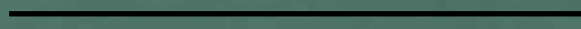
"Maar vandaag is het echt een dag om te vieren", zegt dan Sarah.

"Is er nog wijn over in die fles?" vraagt Lien met een knipoogje.

"Mag dat van de veiligheidsvoorschriften?", reageert Sarah met een serieuze toon.

Plots klinkt er luid gelach in het chemielabo.

INVENTARIS

Inventaris van spanningen

(naar aanleiding van interviews met en observaties van (ervaren) vakleerkrachten)

1. Naar aanleiding van de modernisering van het secundair onderwijs

- nieuwe leerplannen (in het bijzonder transversale (ict en funderend), maar ook in het algemeen voor de algemene vorming): *hoe allemaal realiseren?*
- hoeveelheid te realiseren eindtermen/doelen: *wanneer allemaal te realiseren?*
- spanning tussen leerplannen (koepels) en eindtermen (ministerie). *Wie beperkt de vrijheid van de leraar: het ministerie via te veel eindtermen of de koepels door via een eigen vertaling te veel toe te voegen?*
- spanning tussen de positie van de individuele leraar en de rol van collega's/vakgroep/coördinatie/directie
- spanning tussen de traditie van de school en vernieuwing
- spanning tussen het enthousiasme bij het organiseren van een nieuwe studierichting (modernisering) en de bezorgdheid i.v.m. het aantal inschrijvingen (*zal deze studierichting terug afgeschaft worden?*)
- spanning tussen ASO en TSO/BSO binnen een bepaalde campus (concurrentie) – verwachtingen in verband met 'verplaatsingen' van leerlingen tussen bepaalde richtingen (element modernisering: erkenning doorstroomrichtingen in TSO)
- spanning tussen het oude profiel van een studierichting en de nieuwe invulling naar aanleiding van de modernisering: bv. verschuivingen tussen abstract en praktisch -> bezorgdheid dat dit leidt tot een vermindering van het aantal leerlingen in een bepaalde richting
- spanning tussen het werken met eigen ontwikkeld materiaal en het terugvallen op een invulboek
- spanning tussen algemene vorming en specifieke component (uitbreiding van de algemene vorming in modernisering ten koste van de eigenheid van een studierichting)
- spanning tussen leerkrachten algemene vorming en leerkrachten van een specifieke component/praktijkleraren. Komt de vakleraar onder druk door de hervorming?

2. Naar aanleiding van de keuzes van de school

- spanning tussen de nood aan kleinschaligheid (studierichting & vakdidactiek) en de beweging naar grote campussen met homogene, multifunctionele ruimtes
- spanning tussen het vak enerzijds en opgelegde pedagogische kaders vanuit de directies anderzijds (klasdifferentiatie, diversiteit, zorg, ...)

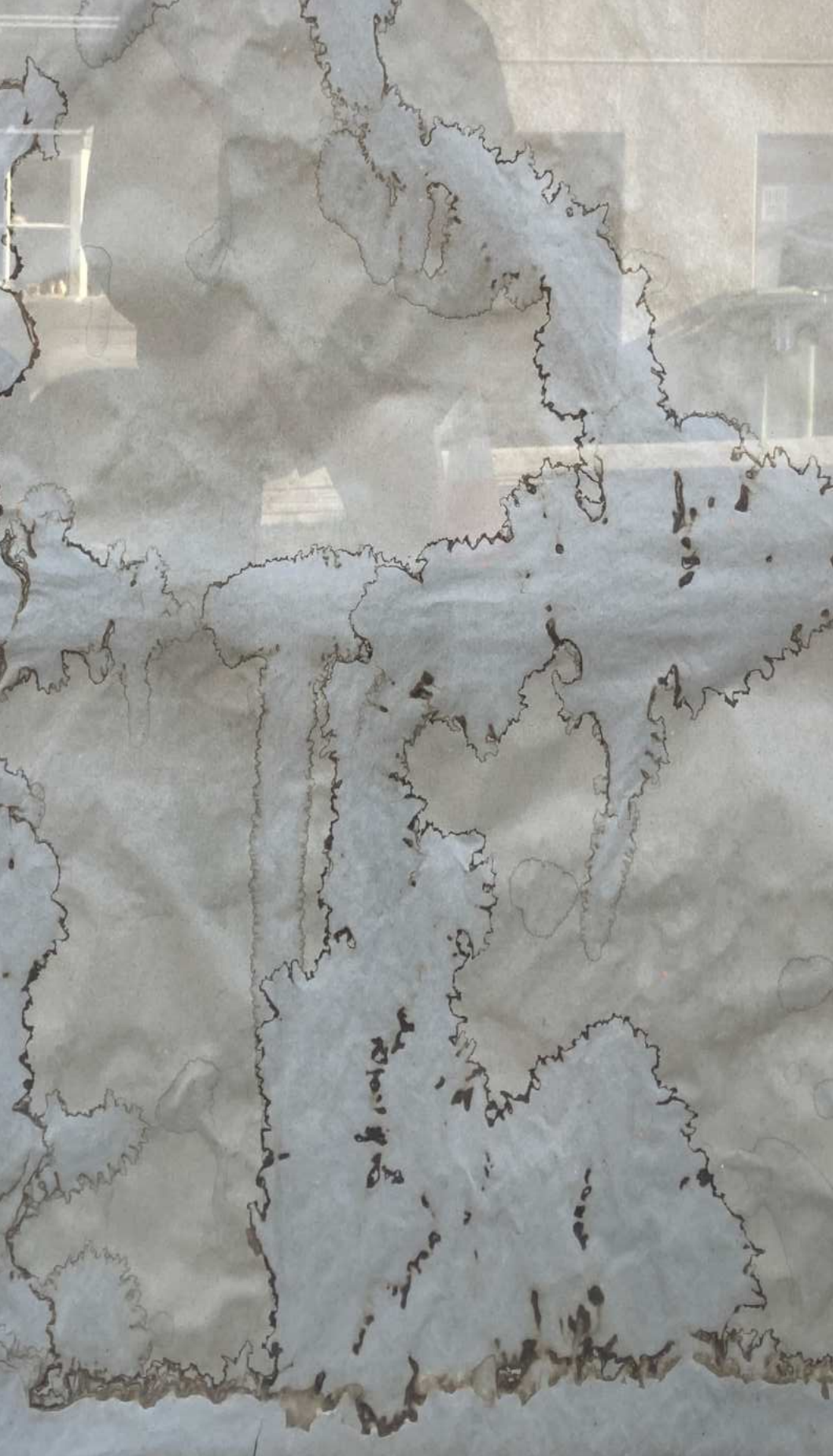
3. Naar aanleiding van de interne organisatie van en het functioneren op een school

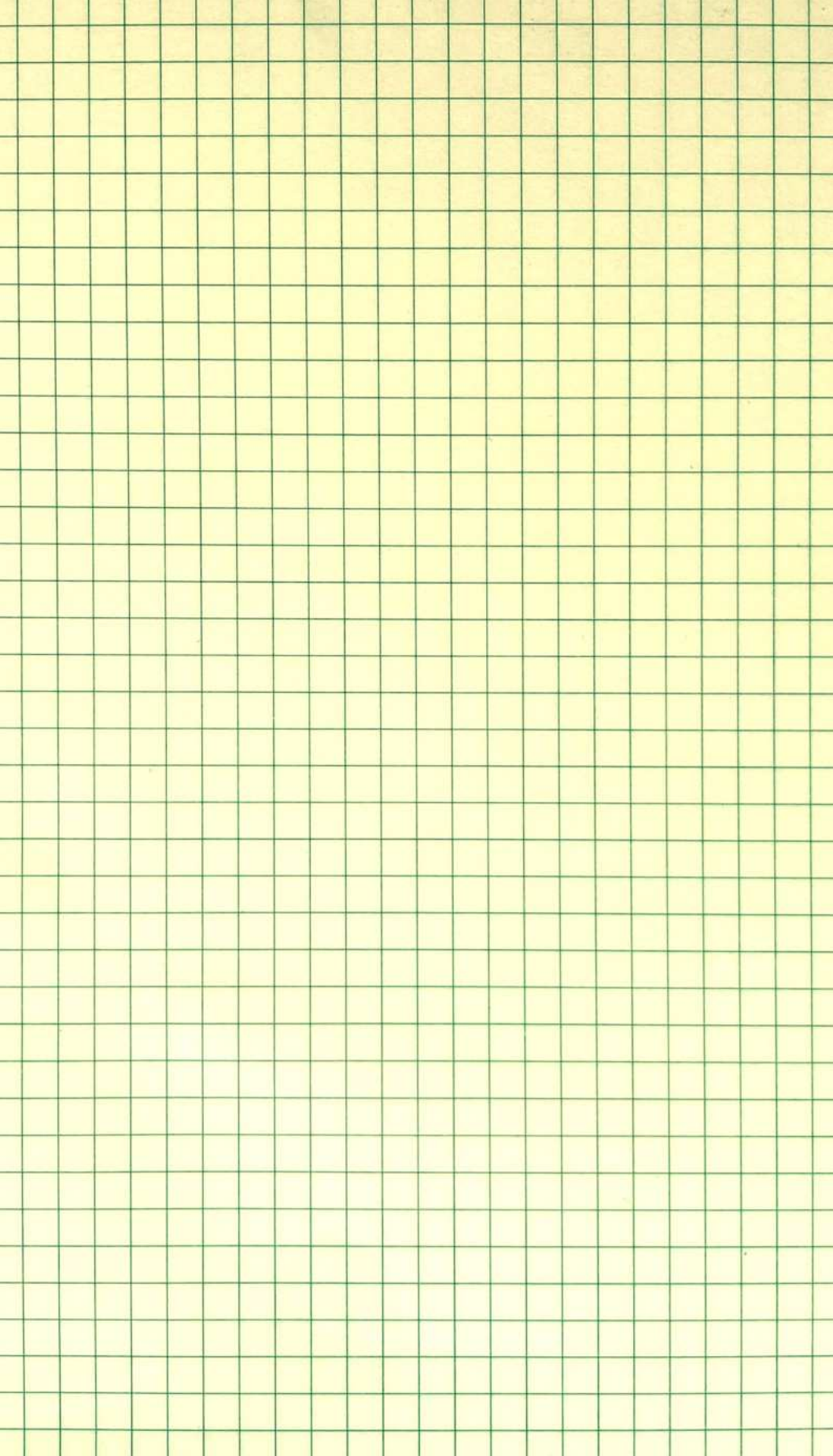
- spanning tussen een 'afstompende structuur' in de school en de nood aan een intellectuele uitdaging
- spanning tussen het verlangen naar echte kwaliteit en de keuze voor invulblaadjes
- spanning tussen het leraarschap en andere aangeboden functies in de school: hoe zijn die verschillende functies nog te combineren?
- spanning tussen het willen geven van het vak waarvoor je een bepaalde passie voelt en het moeten geven van een ander vak
- spanning tussen het geven van het vak waarvoor je een welbepaalde liefde voor het vak voelt en het inzetten op dat wat leerlingen interessant en leuk vinden

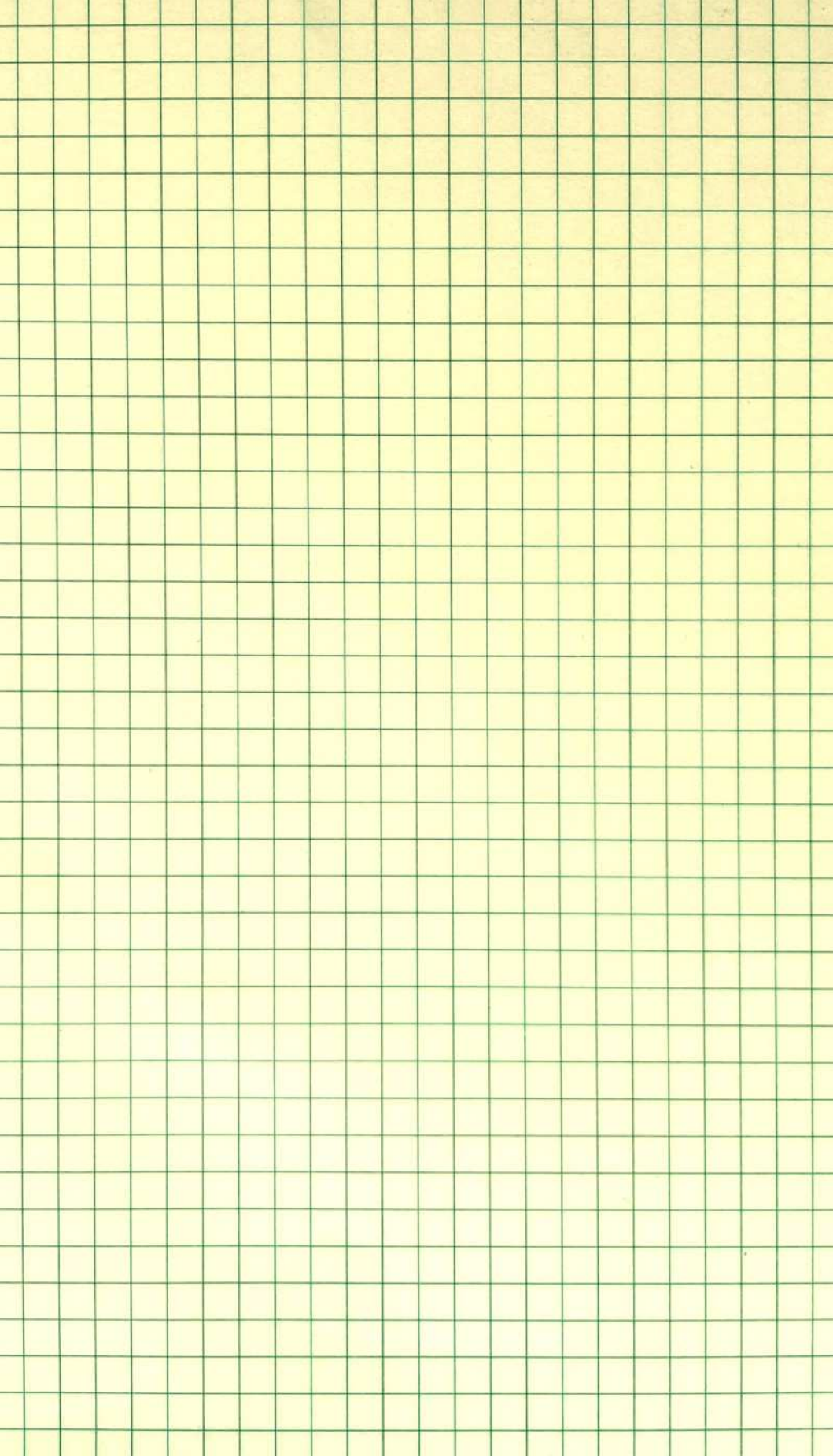
In Irish,
the word fán means "stay"
but the word fáin (notice the
acute accent over the á)
means "wander."

- Pádraig Ó Tuama -
Lover of language and hares.

**KOM MAAR AF
JE ZAL WEL ZIEN**

(deze achtergrond illustratie is genomen uit een oud onderwijsdocument uit 1985)

Organisatie

uiterlijk op 31 december volgend op de schooljaar de leeftijd van 16 jaar bereikende voorwaarde :
de toelatingsklasseraad;

lerlingen van het buitengewoon secundair onderwijs de volgende voorwaarden :

advies van de toelatingsklasse

minister van Onderwijs of zijn gemachtigde beslist op aanvraag (cfr. modelformulier 1) van de directeur van de betrokken voltijds gewoon secundair onderwijs.

inzake overgangen gedurende het school-

aan de bepalingen van rubriek 7.2.6.1, is toegelaten :
onderwijsvorm en/of studierichting.

gevallen kan de Gemeenschapsminister van Onderwijs de mogelijkheid afwijken van voornoemde datum van modelformulier in bijlage 1) van de directeur van de instelling; deze aanvraag veronderstelt de naam van de tot dan begeleidende klas-

lerlingen van de tweede graad A.S.O. T.S.O.

voorwaarden.

de leerlingen worden toegelaten :

lerlingen die het eerste leerjaar van de eerste graad van het algemeen, het technisch of het kunsttechnisch onderwijs met vrucht hebben beëindigd;

lerlingen die het tweede leerjaar van de eerste graad van het beroepssecundair onderwijs met vrucht hebben beëindigd of zij die houder zijn van een getuigediploma van de eerste graad van het secundair onderwijs, of van de Vlaamse Gemeenschap van het beroepssecundair onderwijs;

lerlingen van het buitengewoon secundair onderwijs de volgende voorwaarden :

advies van de toelatingsklasse
minister van Onderwijs of zijn gemachtigde beslist op aanvraag (cfr. modelformulier 1) van de directeur van de betrokken voltijds gewoon secundair onderwijs.

“Of ik eens een paar dagen mag komen meevolgen bij u op de school?”, was uiteindelijk mijn vraag. “Het is voor een project.”

“Wat voor een project?”, vroeg ze nieuwsgierig.

“Een praktijkgericht-wetenschappelijk project”, antwoord ik meteen, “Maar daarmee weet je natuurlijk nog niets.”

“Inderdaad,” gaf ze toe, “wat is uiteindelijk de bedoeling?”

“We willen de verschillende spanningen in kaart krijgen waarmee vakleraren vandaag de dag geconfronteerd worden in hun dagdagelijkse praktijk”, leg ik uit.

“Interessant!”, antwoordt ze meteen, “Ik kan er meteen een paar opnoemen. Naar welke spanningen zijn jullie juist op zoek?”

Ik probeer de focus van ons project wat uit te leggen. “Het is voor ons een open vraag. We zijn geïnteresseerd in de spanningen waarmee vakleraren vandaag de dag geconfronteerd worden. Wat gebeurt er wanneer ze met hun liefde voor een bepaald vak het onderwijs induiken en diezelfde liefde proberen door te geven aan hun leerlingen?”

“En wat is jullie uiteindelijke bedoeling?”, vraagt ze.

“Goede vraag!”, zeg ik, “Wat ons uiteindelijk interesseert, is om te kijken hoe vakleraren zich in deze spanningen staande houden. Wat houdt hen recht te midden van deze spanningen? Hoe kunnen ze hun focus op het lesgeven voor ogen houden? Wat helpt hen daarbij?”

“Amai, zoveel vragen!”, vraagt ze ongerust, “En jij denkt dat je door een paar dagen mee te volgen op al deze vragen een antwoord kan vinden?”

“Maak u geen zorgen ...”, stel ik haar gerust, “we volgen verschillende leerkrachten en proberen op die manier een aantal dingen exemplarisch in kaart te brengen. Weet je, voor ons is dat ook interessant voor de lerarenopleiding. We proberen studenten op te leiden tot goede enthousiaste vakleraren. Maar zijn ze daarmee voorbereid op de concrete praktijk?”

“Allicht niet ...”, reageert ze meteen.

“Maar weet je, het is natuurlijk een illusie om onze studenten voor de volle 100% voor te bereiden op alles wat ze maar in de praktijk kunnen tegenkomen. Maar toch, als we hen op één of andere manier kunnen voorbereiden op de spanningen waarmee ze zullen geconfronteerd worden ...”

“Dat zou al heel wat zijn ...”, onderbreekt ze me.

“En vooral als we hen iets kunnen leren over de manier waarop vakleerkrachten zelf met die spanningen omgaan in de praktijk”, vul ik aan.

“Allez, ik weet niet of ik u kan helpen, hoor...”, zegt ze, “maar kom maar af. Dinsdagmorgen begin ik om half negen les te geven. Ik ben om 08u00 al in de leraarskamer. Kom maar naar daar.”

“Ok, merci! En vergeet niet: doe maar zoals je altijd doet. De bedoeling is dat ik u gewoon volg.”

“Geen probleem!” lacht ze, “Trouwens, ik ben al blij dat ik deze keer niet iets anders moet doen. Vaak krijg ik vragen voor onderzoekjes van studenten waarvoor ik telkens weer de helft van mijn les moet opofferen. En dan moet ik dat nadien inhalen! Of een stagiair bijvoorbeeld: daar moet ik heel wat tijd in steken! Vooral vóór de lessen! En soms ook tijdens eigenlijk. En tja, ook achteraf. Dus, neen, kom maar af. Ik ben blij dat ik gewoon mijn ding kan doen! Tot volgende week!”

Dinsdagmorgen ben ik tegen tien over acht in de leraarskamer. Er hangt een gezellige sfeer en ook een lekkere geur van koffie. Verschillende leerkrachten zitten samen in de zeteltjes en keuvelen wat over koetjes en kalfjes. Anderen lopen dan weer druk heen en weer met papieren in hun hand. Iemand van de directie is dringend op zoek naar een collega, wenkt de persoon in kwestie en samen gaan ze de gang op om iets te overleggen. Dan gaat de bel. Genadeloos. Iedereen staat recht, neemt de boekentas en vertrekt. Hier en daar worden nog wat praktische zaken met elkaar overlegd. "Ik zie u straks tijdens de speeltijd!", hoor ik nog vaag. En ergens anders hoor ik: "Gisteren lag Sam weer te slapen op de bank!"

Ik volg Kristien die als vakleerkracht gedragswetenschappen op weg is naar een klas in het zesde jaar binnen de richting Humane Wetenschappen. Nog voor ze de deur kan opendoen, wordt ze al aangesproken door enkele leerlingen die aangeven dat ze hun taak niet hebben kunnen maken. "En we hebben heel veel te doen voor de 100 dagen-viering, mevrouw, niet te doen!" Kristien geeft er een kwinkslag aan en doet de deur open. Iedereen sloft naar zijn stoel. Ik zoek een plekje achteraan in de klas.

Het duurt even voordat de les kan beginnen. Kristien moet eerst uitleggen wie die man achteraan in de klas is en geeft het woord aan mij. "Vertel het zelf maar!" Ik sta recht en vertel dat ik op de lerarenopleiding werk en dat ik geïnteresseerd ben in dat wat een vakleeraar vandaag de dag allemaal meemaakt in zijn lessen en waarmee die allemaal geconfronteerd wordt. "Dat is allemaal belangrijk", zeg ik, "want ik werk op een lerarenopleiding en we proberen jongeren zoals jullie voor te bereiden op het beroep van leraar." Ik zie dat er enkele leerlingen erg geïnteresseerd luisteren en mij instemmend aankijken. Kristien noemt Samira met haar naam en zegt: "Jij denkt er eventueel aan om volgend jaar naar de lerarenopleiding te gaan, niet?". Samira knikt verlegen.

Kristien maant de groep aan om de bundel te nemen. Het is duidelijk dat ze de les snel wil starten. Ze neemt een stuk krijt en vuurt enkele vragen af op de leerlingen. Ze wil oproepen waar ze de vorige les geëindigd waren. Ze noteert ijverig op het bord de verschillende stappen. Haar stem is luid en duidelijk. De leerlingen zijn mee en antwoorden op de vragen van de leerkracht. Ik heb de indruk dat de leerlingen goed weten waar de lessenreeks over gaat en dat ze mee zijn. En dan kan de les eindelijk starten. Kristien zet er vaart achter. Ze is zeer gedreven en kan precies niet wachten om de leerlingen de nieuwe leerstof bij te brengen. Ze is goed voorbereid. Ze weet waar ze naartoe wil en stelt heel duidelijk die vragen die ze nodig heeft om haar inhoudelijk doel te bereiken. Ik voel dat ik meegesleept wordt door het enthousiasme van Kristien en vergeet zowaar alles op te schrijven van wat ik in het kader van de observaties had moeten noteren.

Er wordt op de deur geklopt. Een leerling komt te laat de klas binnen en sloft naar zijn plaats. Geen idee wat er aan de hand is, maar de klasgroep schrikt er in elk geval niet van op. Ook Kristien maakt er geen punt van. Ze is het precies gewoon. De leerling in kwestie gaat op zijn plaats zitten en legt zijn hoofd op de bank. Hij zit duidelijk met iets. De leerkracht laat begaan.

Na de les gaat Kristien naar de leerling die te laat de les binnenkwam. Hij blijkt Bram te heten. Er volgt een gesprek dat ik niet kan volgen. De leerkracht pakt het discreet aan en zorgt ervoor dat ik niet weet waarover het gaat. Wel is duidelijk dat de leerling niets van de les heeft meegekregen en dat er afspraken moeten gemaakt worden over het doorgeven van de inhoud. Ook zie ik dat er een formulier moet worden ingevuld. Een soort leerlingvolgsysteem? Geen idee. Ik kijk naar het gezicht van Kristien. Ik zie een urgente zorg. Geen medelijden, maar wel een zorg. Ze wil dat Bram mee de les kan volgen. En dat vanaf het begin. “Je hebt de interessante indeling van het sociale zekerheids-systeem gemist, Bram!” Het lijkt niet erg veel indruk te maken op Bram. Die wil precies zo snel mogelijk naar de speelplaats.

Op weg naar de leraarskamer vertelt Kristien me dat de leerling in kwestie van een sessie bij de zorgleerkracht kwam. Er zijn blijkbaar verschillende problemen. Maar ze gaat er niet verder op in. Maar goed ook. Ik hoef dat inderdaad niet te weten. Ik vraag haar wat ze als haar taak ziet in deze problematiek. “Ik zou veel liever de hele tijd aan hem lesgegeven hebben”, zegt ze me resoluut. “Trouwens, ik denk dat dat ook beter zou zijn voor hem. Dan moet hij achteraf niet koste wat het kost inhoud ophalen en wie weet kan het hem helpen om met iets inhoudelijk bezig te zijn!”

Ik vertel haar dat de les ondanks het kostbare tijdverlies in het begin goed vooruit gaat en dat ze erin slaagt om binnen die 40 minuten toch heel wat te zien. Ik bevestig haar ook voor de eigen bundels die ze telkens maakt. Voor elke lessenreeks een bundel! Chapeau. Kristien geeft toe dat ze hier veel tijd in steekt. Ze is niet enthousiast over de handboeken die op de markt zijn voor haar vakgebied. “Wat we zelf kunnen doen, doen we beter!”

Ze gaat verder: “Daarbij komt dat het leerplan en ook de nieuwe eindtermen voldoende ruimte laten om mijn ding te doen!” “Laat ons hopen dat dat blijft,” zeg ik voorzichtig. “Dat zullen we zien, ik hoor inderdaad van collega’s dat het voor een aantal andere vakken niet zo evident zal zijn om die vrijheid te behouden.”

We passeren het secretariaat op onze weg naar de leraarskamer. Kristien wordt door de graadcoördinator geroepen. Ze doet tekenen dat ik mag volgen. “Allicht weer iets dat ik in mijn lessen moet integreren,” fluistert ze me toe. Ze blijkt het bij het rechte eind te hebben. De graadcoördinator kondigt aan dat er in maart een internationale week zal doorgaan bij hun op school en dat de lessen in het kader daarvan zullen worden aangepast. Ook zullen er allicht een paar lessen wegvallen want ze zullen een bepaalde namiddag met andere internationale leerlingen de stad Gent gaan verkennen. “Ik zet het allemaal nog op mail; maar op die manier weet je er al van.”

We zitten samen in de leraarskamers met een tas koffie. Er komen twee collega’s bij ons zitten die Kristien duidelijk dringend willen spreken. “We moeten dringend eens samen zitten voor de projectweek, niet?”, steekt één van de twee van wal. “Inderdaad!”, geeft Kristien toe, “Wanneer was dat ook al weer?” “Dat is in de week van 9 februari”, vult de andere collega aan. “Juist ja,”

zegt Kristien, “en de bedoeling was dat we samen een interdisciplinair project zouden uitwerken, niet?” “Inderdaad,” vult de collega aan, “misschien moeten we daar toch eens over samenzitten, niet?” “Ik heb mijn agenda bij,” zegt Kristien, “volgende week donderdag na het derde uur in de namiddag. Ik zeg maar iets?” “Dan kan ik niet, ik heb dan een stagebespreking met iemand van de lerarenopleiding.” “Dinsdag? Ah, neen, dan is het personeelsvergadering.” “Woensdag het eerste uur?” “Neen, dan heb ik les. Ik vrees dat we het op een avond moeten doen. Online dan, niet?” “Dat geniet niet mijn voorkeur maar als het niet anders gaat, dan moet dat maar”, zucht Kristien. “Ok, ik zal een uitnodiging versturen via Teams. Volgende week donderdagavond!”

“Kijk,” zegt Kristien tegen mij, “dat is nu weer een voorbeeld van de manier waarop wij onder spanning staan. Allemaal interessante initiatieven; maar telkens zaken die een les wegnemen en mijn inhoudelijk programma onder druk zetten.” De andere collega’s kijken op en ik besef ineens dat ze inderdaad niet weten wie ik ben en wat ik hier kom doen. Ik leg uit dat ik van de lerarenopleiding kom en dat ik bij Kristien een paar lessen kom volgen. “Het is de bedoeling dat ik een aantal spanningen op het spoor kan komen: spanningen waarmee vakleerkrachten geconfronteerd worden in hun poging om hun vak regelmatig en vol passie te geven.”

“Kom dan maar eens bij mij kijken!”, onderbreekt een collega mij. Ik weet niet eens welk vak ze geeft en wat haar naam is. “Ik zal u dan eens het nieuwe leerplan laten zien: veel te veel en veel te weinig tegelijkertijd.” “Ach, dat is interessant!”, zeg ik, “Hoe bedoel je?” “Wel, aan de ene kant vragen ze veel te veel en vooral veel te veel details; maar aan de andere kant zouden ze best wat meer op diepgang mogen inzetten.”

Terwijl ik mijn gerief bijeen zoek, kijkt Kristien even naar haar mails op haar smartphone. “Oei, ...” zegt ze, “vanaf volgende week heb ik een stagiair.” We nemen afscheid en ik bedank haar voor het mee mogen volgen van haar les. Ik besef dat ze met haar gedachten reeds bij het beantwoorden van de mail van de stagiair zit en ik meen dat precies ook een beetje te kunnen zien aan haar gezicht.

Ik krijg donderdagavond telefoon van Kristien. “Of ik geen zin heb om de vakvergadering volgende week woensdag bij te wonen?” Ik vind het fijn dat ze belt en aanvaard gretig haar voorstel. “Ik ben namelijk ook vakgroepvoorzitter en elke maand komen we samen met de vakgroep.” “Super!” reageer ik enthousiast, “Wat staat er op de agenda?” “Heel wat praktische zaken waaronder de projectweek in februari. We moeten dringend wat afspraken maken. Maar ik heb hen ook een vraag gesteld: namelijk of ze iets kunnen vertellen over een recent boek dat ze gelezen hebben! Ik heb iedereen de agenda al doorgestuurd. Kom maar af, het zijn altijd interessante vergaderingen.”

Ik ben de week nadien van de partij en schuif mee aan bij de vakgroepvergadering. Kristien, die inderdaad vakgroepvoorzitter blijkt te zijn, schiet van wal en begint met mij kort voor te stellen. Een aantal collega’s ken ik al van vorige week en de twee leerkrachten die met Kristien de projectweek nog moesten

voorbereiden, zijn inderdaad van de partij. Ik stel vast dat iedereen er graag bij is. Kristien is een enthousiaste vakgroepvoorzitter die blijkbaar telkens ook voor een inhoudelijke opdracht zorgt. Ik kan me niet van de indruk ontdoen dat de collega's dit kunnen appreciëren. Wanneer de praktische zaken afgehandeld zijn, stelt Kristien heel onbevangen de vraag naar het boek. "Welk boek hebben jullie recent nog kunnen lezen? En vooral: wat heeft dat boek u geleerd over ons vak?"

(deze achtergrond illustratie
is genomen uit een oud onder-
SO wijsdocument uit 1985)

2° de leerlingen die
aanvang van het s
ken, onder de vol
gunstig advies van

3° de regelmatige le
onderwijs, onder d

a) gunstig én gemo
raad;

b) de Gemeenschaps
tigde als dusda
mulier in bijla
instelling voor

7.2.6.2. Voorwaarden jaar.

Zonder afbreuk te doe
is tot en met 15 janu
de verandering van on

Voor uitzonderlijke d
Onderwijs of zijn ge
op aanvraag (cfr. moe
teur van de betrokken
een positieve stellin
seraad.

7.2.7. Tweede leerjaar K.S.O.

7.2.7.1. Toelatingsvo

Kunnen als regelmatig

1° de regelmatige le
tweede graad van h
secundair onderwijs

2° de regelmatige le
tweede graad van h
hebben beëindigd
schrift van de tw
behaald via de exa
over een programma

3° de regelmatige le
onderwijs, onder d

a) gunstig én gemo
raad;

b) de Gemeenschaps
tigde als dusda
mulier in bijla
instelling voor

FICHES

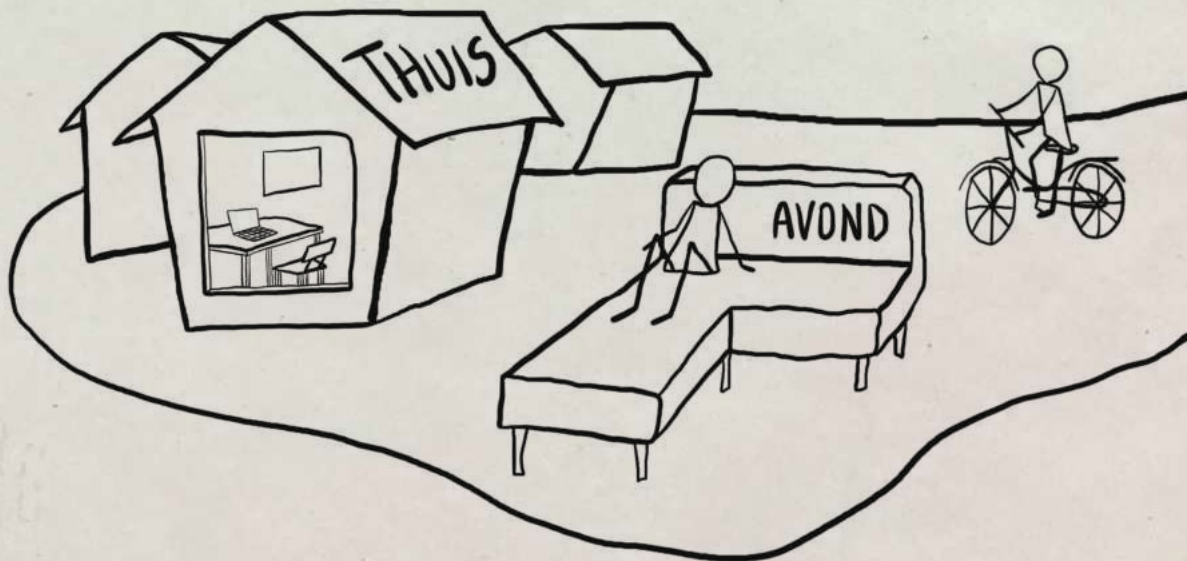
fiche.01

“Geraak er zo snel mogelijk vanaf!”

Tania geeft voltijds les fysica in een school. Tot haar lessenpakket behoren ook een aantal lessen in studierichtingen waarin de fysica helemaal niet centraal staat.

Dat blijkt geen makkie te zijn. De leerlingen hebben een heel andere focus en vinden de fysica maar niets. Ze nemen hun leerboek zelfs niet mee! Komt daarbij dat ze heel weinig uren fysica hebben. Toch komen de basisconcepten in het leerplan overeen met wat de leerlingen wetenschappen moeten zien. “Hoe dit in godsnaam tot een goed einde brengen?” Tania beslist om raad te vragen aan haar collega’s en krijgt een verrassend antwoord.

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafsysteem	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

SCHOOL 2
SCHOOL 3

CLB

SCHOOL 1

LES
LOK
AAL

LER
AREN
KAMER

KLAS
SEN
RAAD

EETZAAL

LEER
LING
BEGE
LEIDING

PRAK
TIJK
LOK
AAL

VAK
GROEP
VERGA
DERING

DIRECTIE

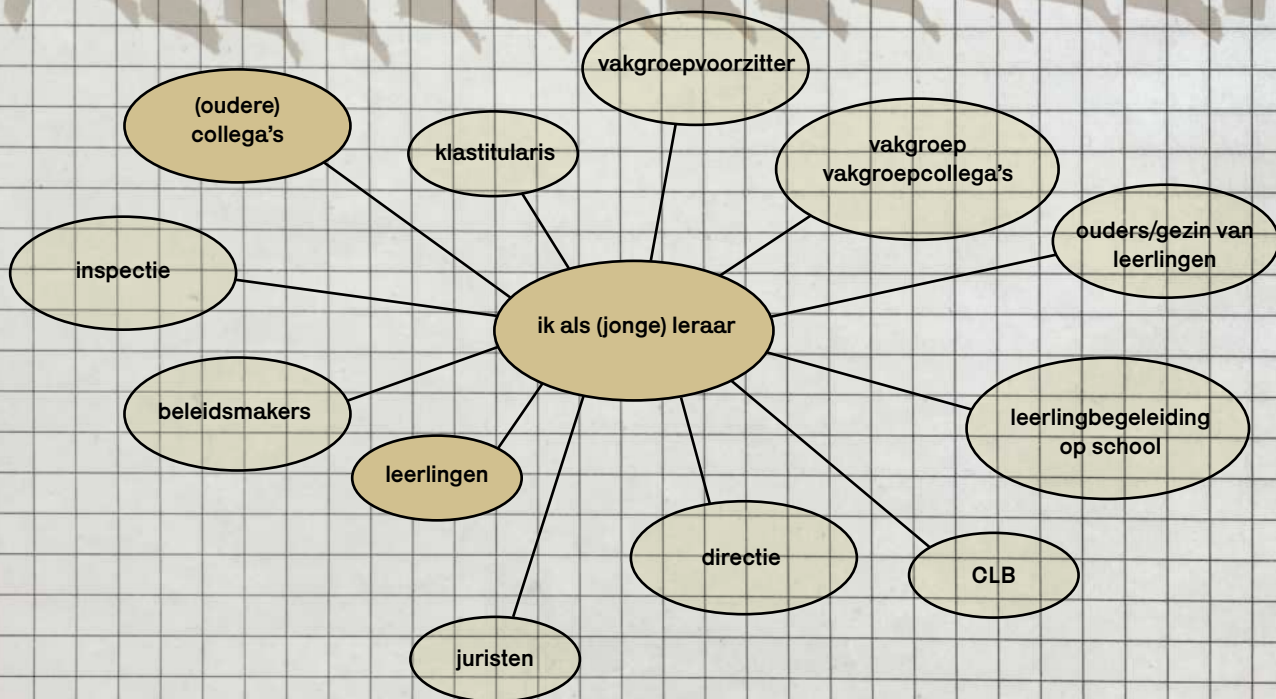
EXTRA
MUROS

VAKANTIE

VRIJE TIJD

SPEEL
PLAATS

Tania zoekt raad bij oudere collega's ...

Vragen & Gedachten

"Ik geloof dat fysica geven in een dergelijke richting wel degelijk moet kunnen, maar dan anders!"

"Het leerplan is niet bedacht voor deze leerlingen!"

"Is het zinvol om fysica op die manier in deze studierichtingen te geven?"

"Ik bepaal zelf wat écht belangrijk is en wat ik in het licht daarvan moet opgeven. Bijvoorbeeld: beduidende cijfers heb ik moeten opgeven, maar eenheden weiger ik op te geven. Als je dat niet kan, hoe kan je dan later functioneren, bijvoorbeeld in een zorgberoep?"

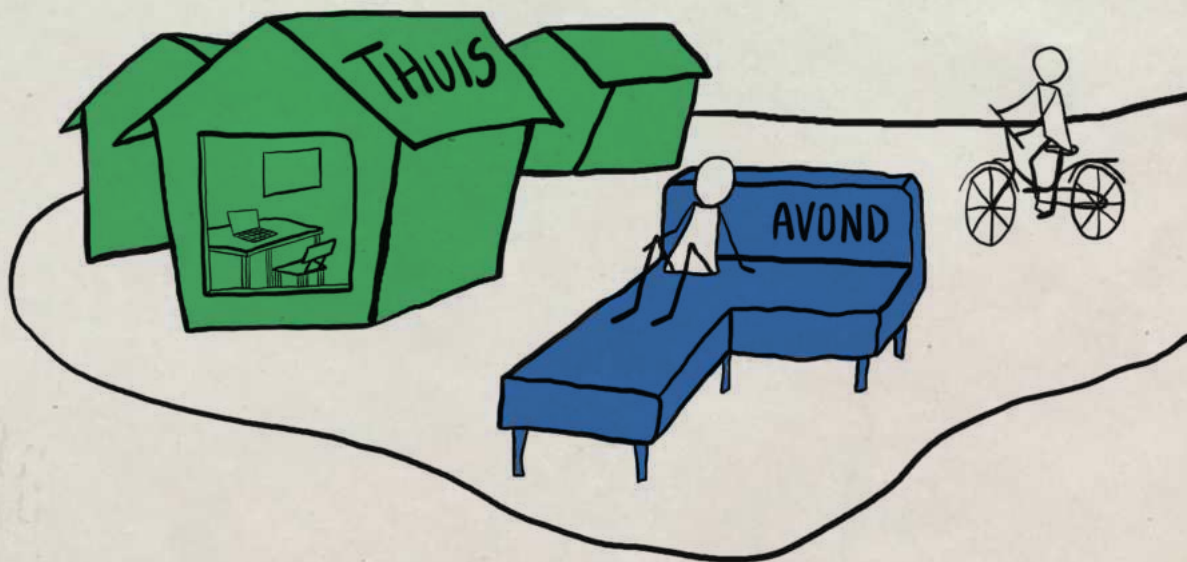
"Ik ben heel duidelijk naar mijn leerlingen over wat belangrijk is voor het examen en wat niet."

fiche.02

“Ben ik een vakleraar of een zorgleraar?”

Sara is een vakleraar geschiedenis en ook klastitularis. Ze heeft heel wat contact met haar klas in het derde jaar secundair onderwijs. Een leerling neemt haar in vertrouwen en brengt haar pardoos op een zaterdagavond op de hoogte van haar donkere gedachten. Ze denkt: “Wat moet ik nu doen? Hoe moet ik hierop reageren? Ik ben hiervoor toch niet opgeleid?! Contact opnemen met het CLB en de directie?” Het is zaterdagavond. Maandagmorgen moet Sara lesgeven.

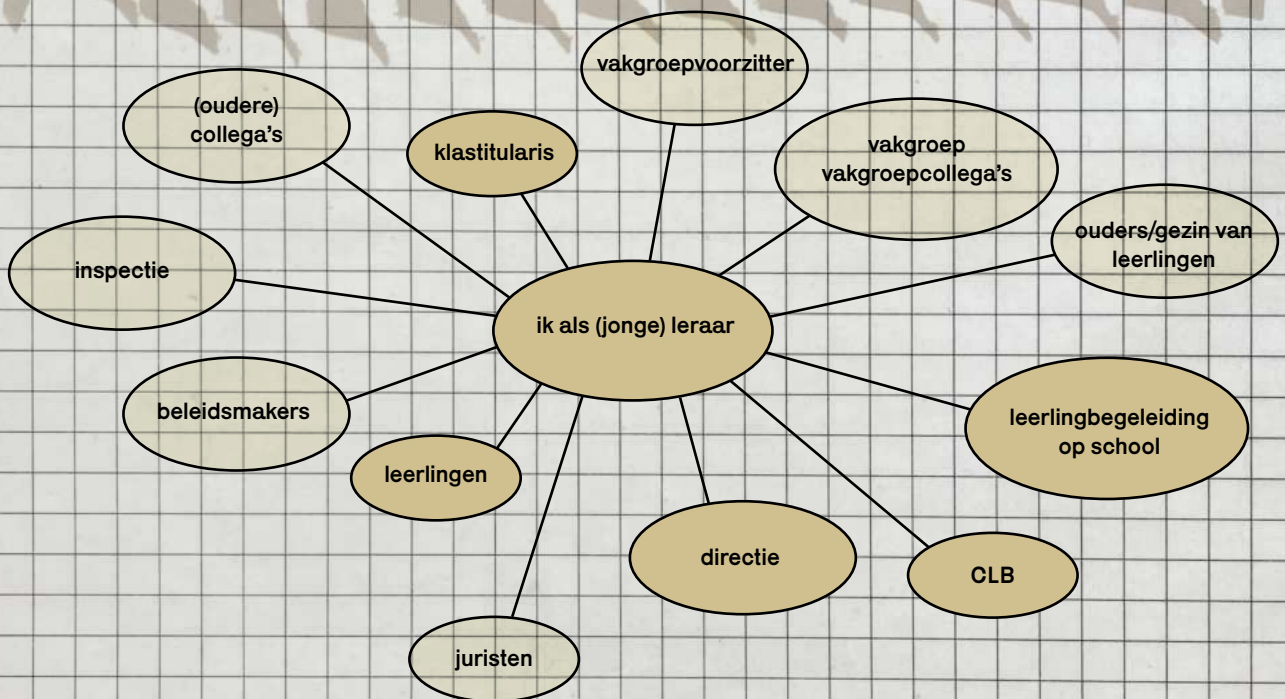
Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafsysteem	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

Sara is thuis aan het verbeteren...

Vragen & Gedachten

“Wat moet ik doen wanneer een leerling mij zijn donkerste gedachten toevertrouwt?”

“Als de school wil dat we ook een aanspreekpunt zijn voor de leerlingen en hun zorgproblemen en als gemeend wordt dat we hen daarin ook moeten helpen, moeten we daar dan geen extra uren voor krijgen? Ik heb namelijk ook mijn lesopdracht. Moet ik dan niet vrijgesteld worden van andere taken?”

“Ben ik eigenlijk wel bevoegd om een leerling te helpen?”

“Wat als het misloopt?”

“Hoe kan ik mezelf als persoon in deze situatie beschermen?”

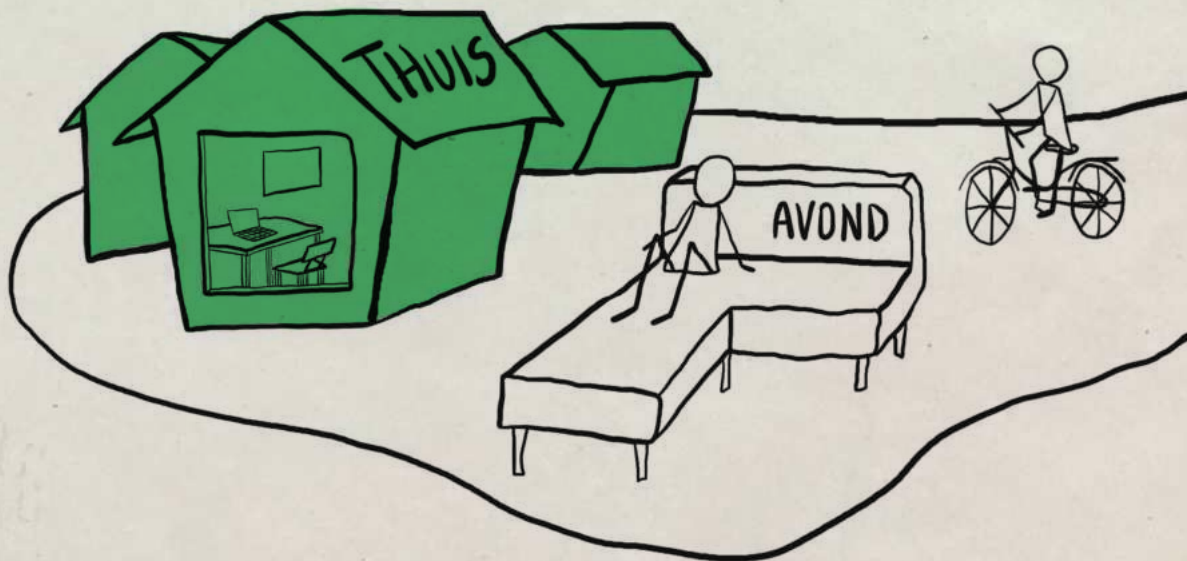
“Zou ik hiervoor best een opleiding volgen?”

fiche.03

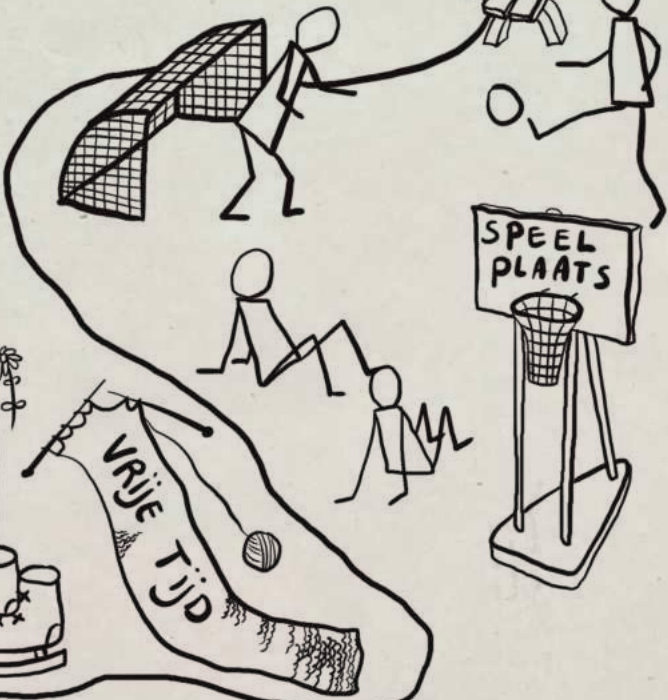
Ik, ik en het 'vakhoofd'

Driss is een vakleraar in twee verschillende onderwijsvakken. Hij is jong, maar werd toch al meteen aangeduid tot de verantwoordelijke van de vakgroep van één van de twee vakken die hij geeft. Met veel enthousiasme wil hij dat de vakgroep écht samenwerkt. Hiervoor neemt hij allerlei initiatieven. Driss voelt echter dat niet iedereen zich daarvoor écht wil engageren. Vooral ook de samenwerking met de oudere vakcollega's loopt niet zo vlot. Veel afspraken worden bijvoorbeeld niet nagekomen. Driss vraagt zich af welke toekomst de werking van de vakgroep nog kan hebben. En daarnaast wil hij ook zijn andere vak blijven geven, maar dat blijkt niet vanzelfsprekend te zijn...

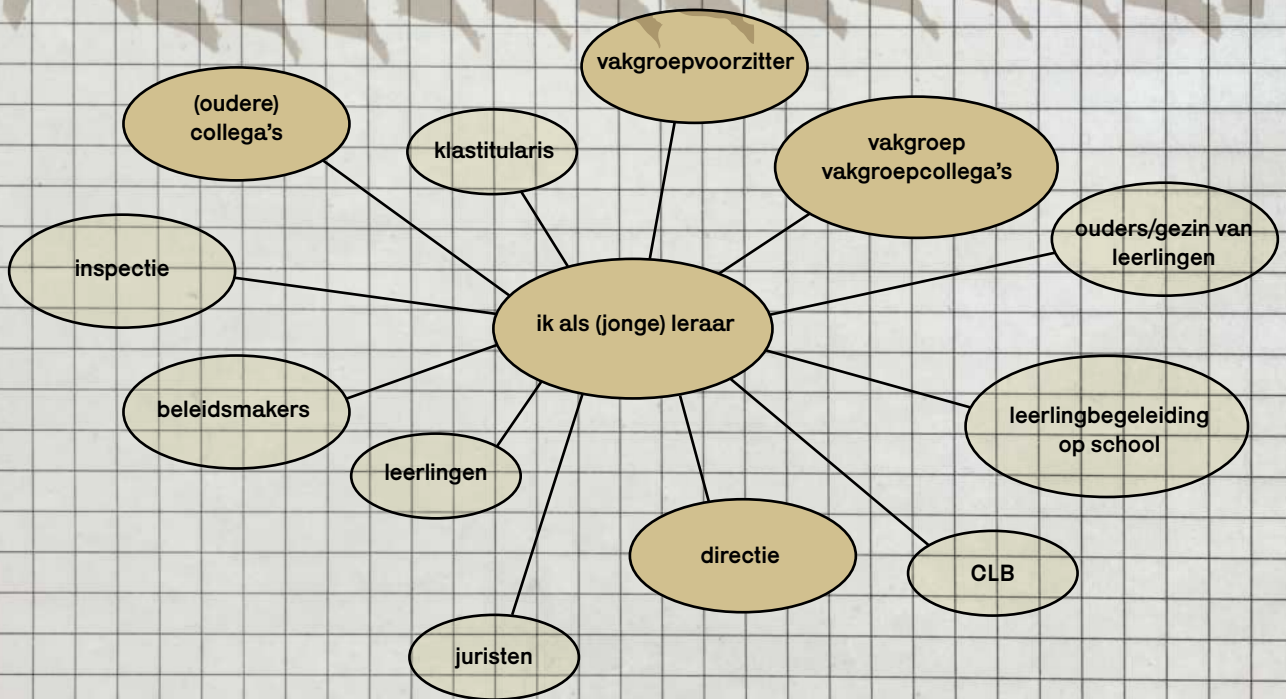
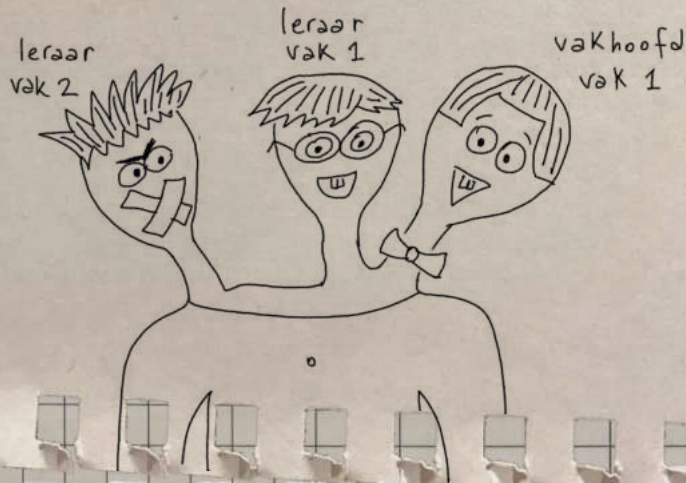
Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidget	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafsysteem	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

IK als...

Vragen & Gedachten

"Ik heb momenteel de rol van vakhoofd opgenomen. Ik voel me verantwoordelijk voor het functioneren van de vakgroep."

"Ik wil het steeds goed doen. Ik ben een perfectionist."

"Soms voel ik me gefrustreerd als leerkracht én als vakhoofd. Hoe kunnen we binnen de vakgroep meer samenwerken? Hoe kan ik dit aanpakken als vakhoofd? Hoe kunnen we de werking van de vakgroep verbeteren?"

"Is dit wel wat ik wil?"

"Ik heb nog een andere vakbevoegdheid en geef ook graag dat andere vak. Ik wil niet gereduceerd worden tot het vak waarvoor de directie mij als vakhoofd heeft geëngageerd."

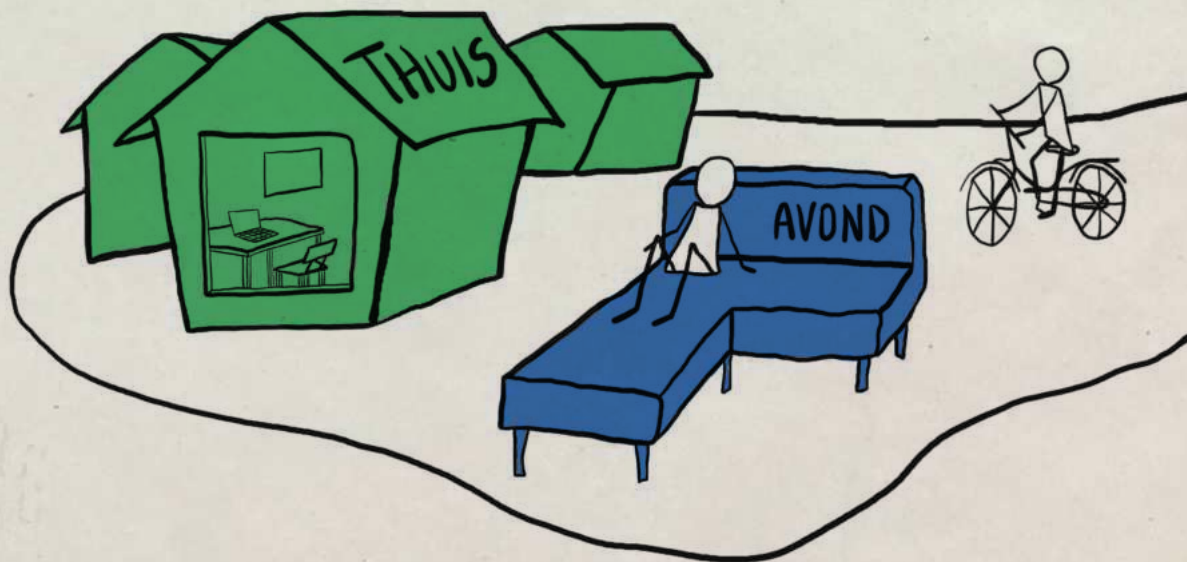
"Ik voel dat ik de directie er telkens aan moet herinneren dat ik ook het andere vak wil blijven geven."

fiche.04

Pompen of verzuipen

Pieter is een jonge enthousiaste leraar die het goed wil doen nu hij aan het begin staat van zijn carrière in het onderwijs. Zo wil hij steeds degelijk voorbereid zijn op zijn lessen. Pieter wil een goede structuur in zijn lessen inbouwen en de beschikbare materialen op een interessante manier inzetten. Hiervoor moet hij voldoende tijd ter beschikking hebben. Eens begonnen op zijn school, wordt Pieter heel snel belast met de taak van klastitularis en moet hij in het kader daarvan allerlei administratieve taken opnemen. Ook wordt van hem verwacht dat hij zich als kersverse klastitularis engageert voor activiteiten ook na de school zoals bijvoorbeeld infoavonden, vergaderingen, contacten met ouders Dat hij zo weinig tijd zou over hebben om aan zijn lesvoorbereidingen te werken, dat had Pieter niet gedacht

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafsysteem	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

SCHOOL
3

CLB

SCHOOL
2

SCHOOL
1

LES
LOK
AAL

LER
AREN
KAMER

KLAS
SEN
RAAD

EETZAAL

LEER
LING
BEGE
LEIDING

PRAK
TIJK
LOK
AAL

VAK
GROEP
VERGA
DERING

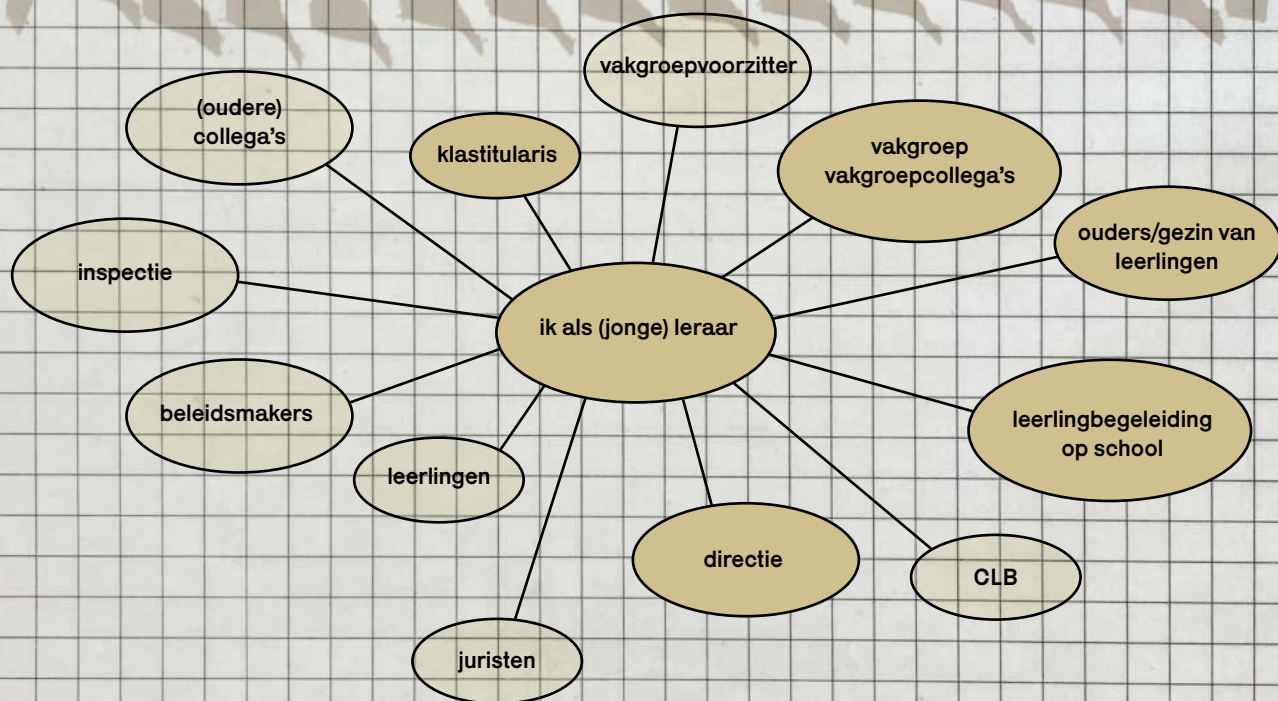
DI
RECTIE

EXTRA
MUROS

VAKANTIE

VRIJE TIJD

SPEEL
PLAATS

Vragen & Gedachten

“Veel van mijn tijd gaat naar allerlei schoolse activiteiten buiten het lesgeven. Ben ik nog wel een vakleerkracht?”

“Maakt de administratieve overlast het me niet onmogelijk om de lessen degelijk voor te bereiden?”

“Ik heb het gevoel dat ik met mijn lesvoorbereidingen steeds achter de feiten aanhol....”

“Ik voel me moe en heb steeds te weinig tijd.”

“Ik heb de indruk dat er te veel van me wordt verwacht.”

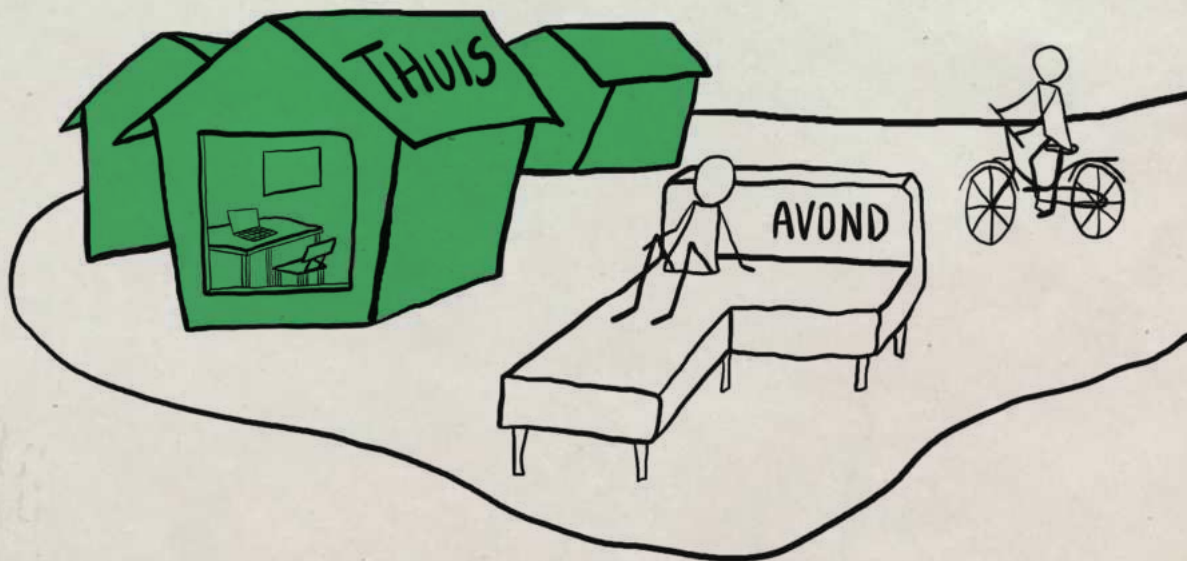
“Waarom heeft de lerarenopleiding me niet meer op deze uitdagingen voorbereid?”

fiche.05

Aan de slag met de nieuwe eindtermen?

Zita is een vakleerkracht die lesgeeft in de algemene vorming binnen de arbeidsmarktgerichte finaliteit. Naar aanleiding van de modernisering van het secundair onderwijs, werden de eindtermen voor haar vak drastisch uitgebreid. Zita worstelt met de opdracht om al deze doelstellingen te realiseren binnen haar beperkte lestijden. Bovendien heeft ze soms de indruk dat sommige eindtermen hetzij te vaag hetzij te specifiek zijn. Daarbij komt dat ze zich afvraagt of bepaalde doelstellingen wel goed afgestemd zijn op dat wat haar leerlingen nodig hebben.

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafsysteem	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

SCHOOL
3

CLB

SCHOOL
2

SCHOOL
1

LES
LOK
AAL

LER
AREN
KAMER

KLAS
SEN
RAAD

EETZAAL

LEER
LING
BEGE
LEIDING

PRAK
TIJK
LOK
AAL

VAK
GROEP
VERGA
DERING

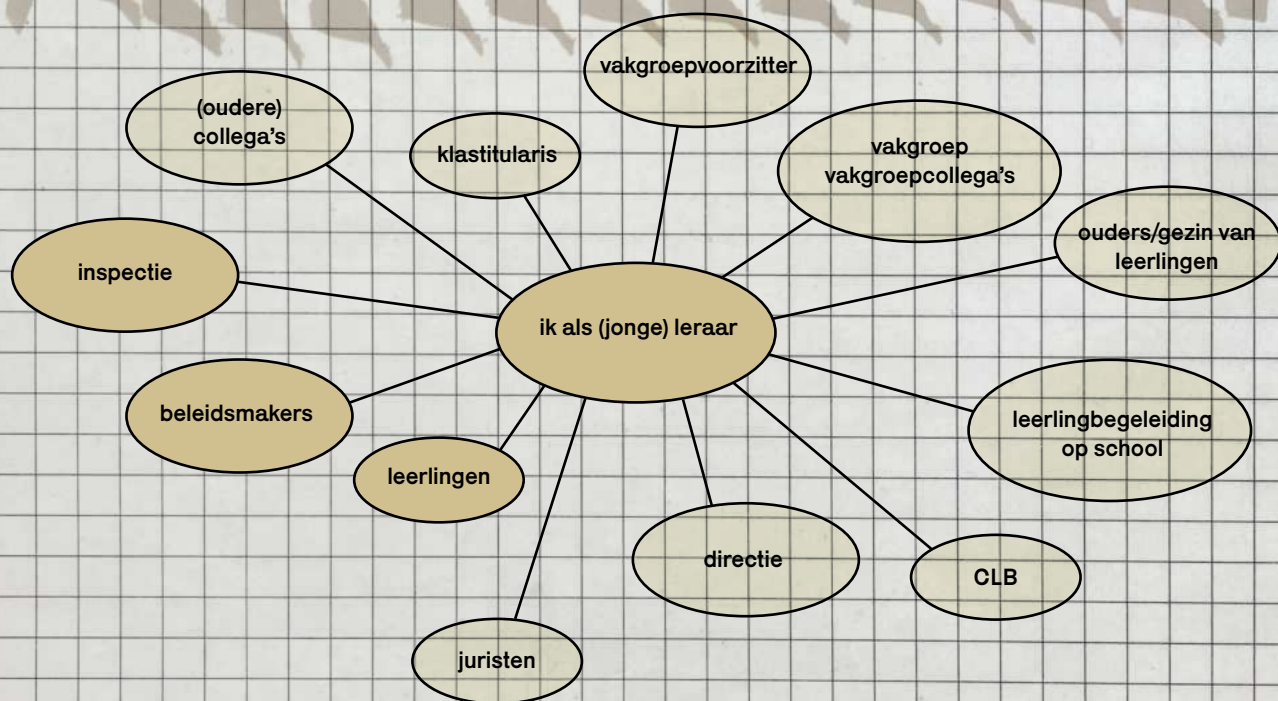
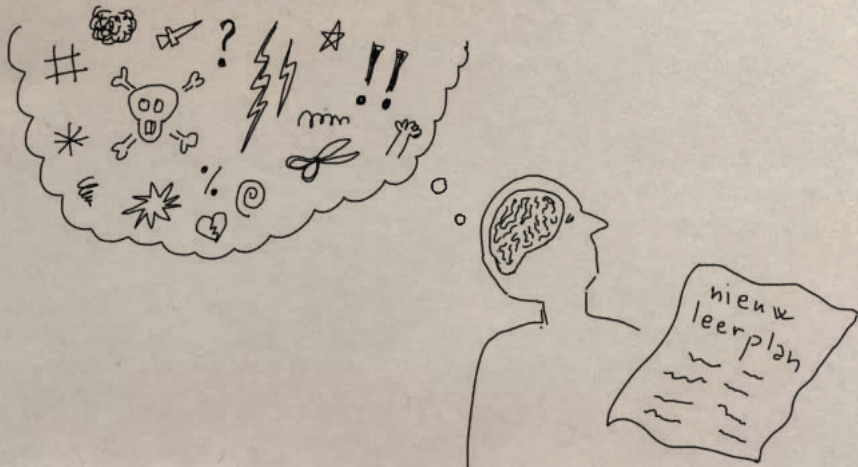
DIRECTIE

EXTRA
MUROS

VAKANTIE

VRIJE TIJD

SPEEL
PLAATS

Vragen & Gedachten

“Hoe kan ik voldoen aan de verwachtingen van de inspectie en de beleidsmakers binnen de grenzen van mijn eigen kunnen?”

“Vroeger werkte ik met eigen materialen. Nu echter gebruik ik de voorgedrukte leerwerkboeken als een overgangsfase naar een nieuwe zelf samengestelde cursus.”

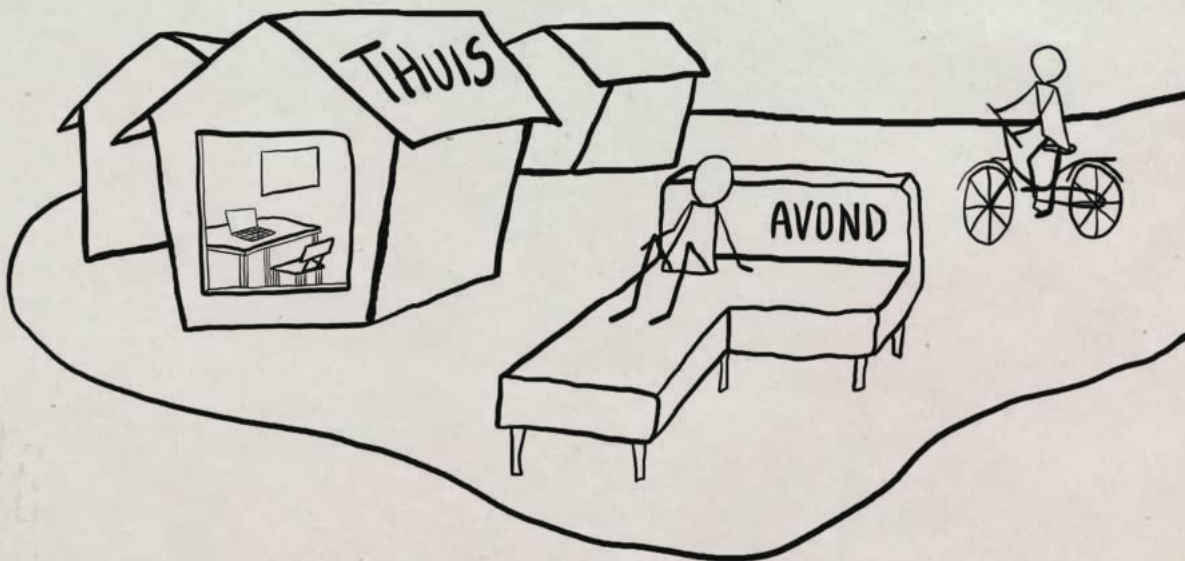
“Ik moet nu lesgeven aan de hand van de nieuwe eindtermen. Maar ik wil ook blijven lesgeven vanuit mijn passie voor het vak en met aandacht voor wat die specifieke leerlingen nodig hebben.”

fiche.06

Wat heb ik eigenlijk te zeggen?

Als jonge leerkracht is Annemie al een paar keer geconfronteerd geweest met ernstige incidenten zowel in de klas als op de speelplaats. Telkens zijn er gedragsproblemen bij leerlingen aan de orde. Als leerkracht vindt Annemie discipline belangrijk en wil ze leerlingen kunnen aanspreken op hun gedrag. Hierbij volgt ze telkens het sanctioneringsbeleid van de school en de afspraken die hierover gemaakt zijn. Keer op keer maakt ze dus een attitudenota. De opvolging van deze nota en een eventuele sanctie verlopen via de leerlingbegeleiding. Graag was Annemie betrokken gebleven bij de opvolging van deze nota's en de eventuele sancties.

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafstelsel	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

SCHOOL
3

CLB

SCHOOL
2

SCHOOL
1

LES
LOK
AAL

LER
AREN
KAMER

KLAS
SEN
RAAD

EETZAAL

LEER
LING
BEGE
LEIDING

PRAK
TIJK
LOK
AAL

VAK
GROEP
VERGA
DERING

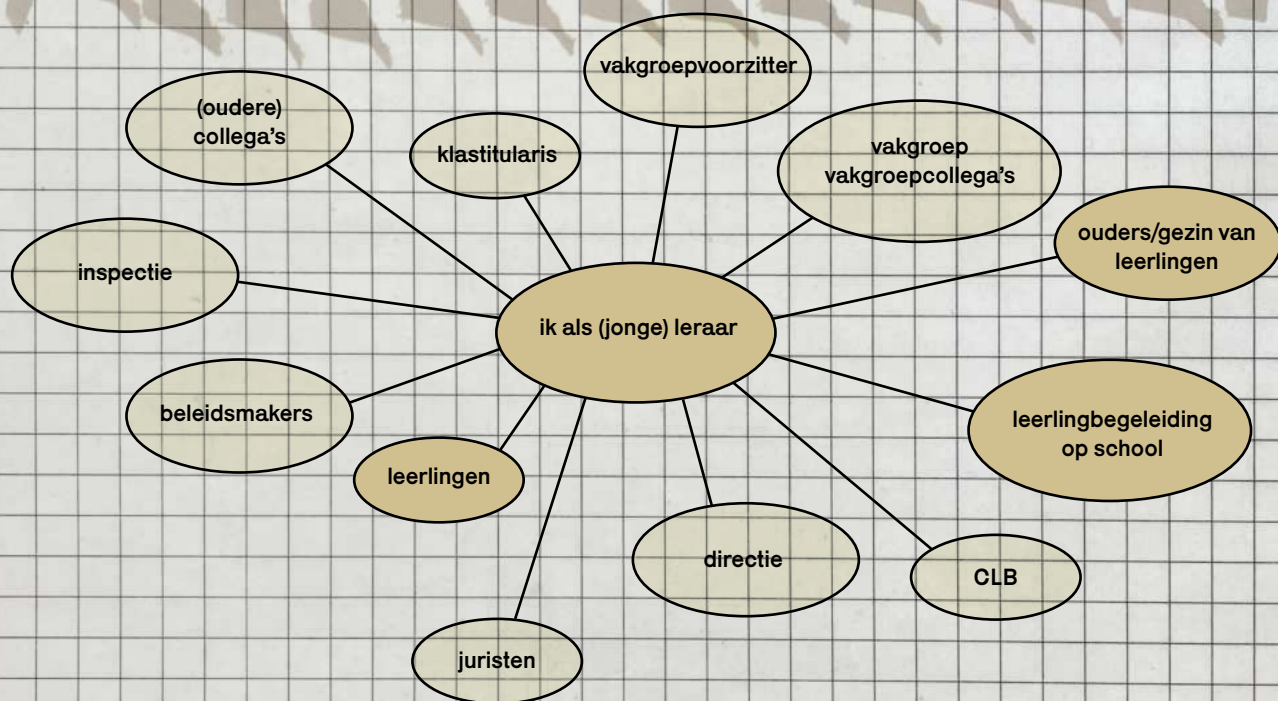
DIRECTIE

EXTRA
MUROS

VAKANTIE

VRIJE TIJD

SPEEL
PLAATS

Vragen & Gedachten

“Ik wil een strenger en meer transparant sanctiebeleid op school om de leerlingen meer discipline aan te leren.”

“Hoe kan een sanctiebeleid dat onduidelijk is op een consequente manier worden toegepast?”

“Wat is mijn gezag als leerkracht waard?”

“Hoe kan het sanctiebeleid consequent toegepast worden op de volledige school?”

“Waarom mag ik als leerkracht niet zelf sanctioneren? Waarom moet dit via andere instanties en dus via een tijdrovende omweg?”

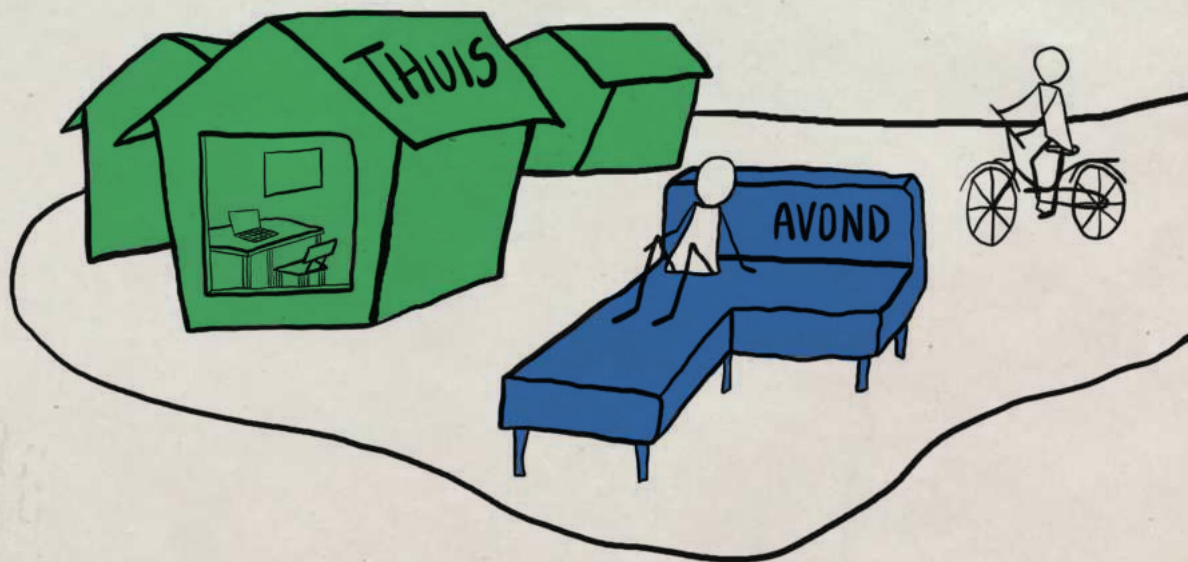
fiche.07

Negativi-tijd

Toon is een jonge leerkracht die samen met een oudere collega een interdisciplinair vak geeft. Echter, zijn groot enthousiasme botst telkens op de negativiteit van de collega met wie hij het vak moet voorbereiden, geven en evalueren. Het is duidelijk dat voor de collega de school vroeger altijd beter was. *“De goede tijd van het onderwijs is voorbij”*. Op die manier schetst hij voor Toon een pessimistisch beeld voor de toekomst. Zijn enthousiasme wordt telkens gefnuikt.

Daarbij komt dat de collega het niet kan laten om te pas en te onpas Toon te bellen en te mailen om afspraken over de lessen met hem te bespreken. Die momenten worden telkens ook gebruikt om zijn negativiteit te ventileren.

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafstelsel	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

SCHOOL
3

CLB

SCHOOL
2

SCHOOL
1

LES
LOK
AAL

LER
AREN
KAMER

KLAS
SEN
RAAD

EETZAAL

LEER
LING
BEGE
LEIDING

PRAK
TIJK
LOK
AAL

VAK
GROEP
VERGA
DERING

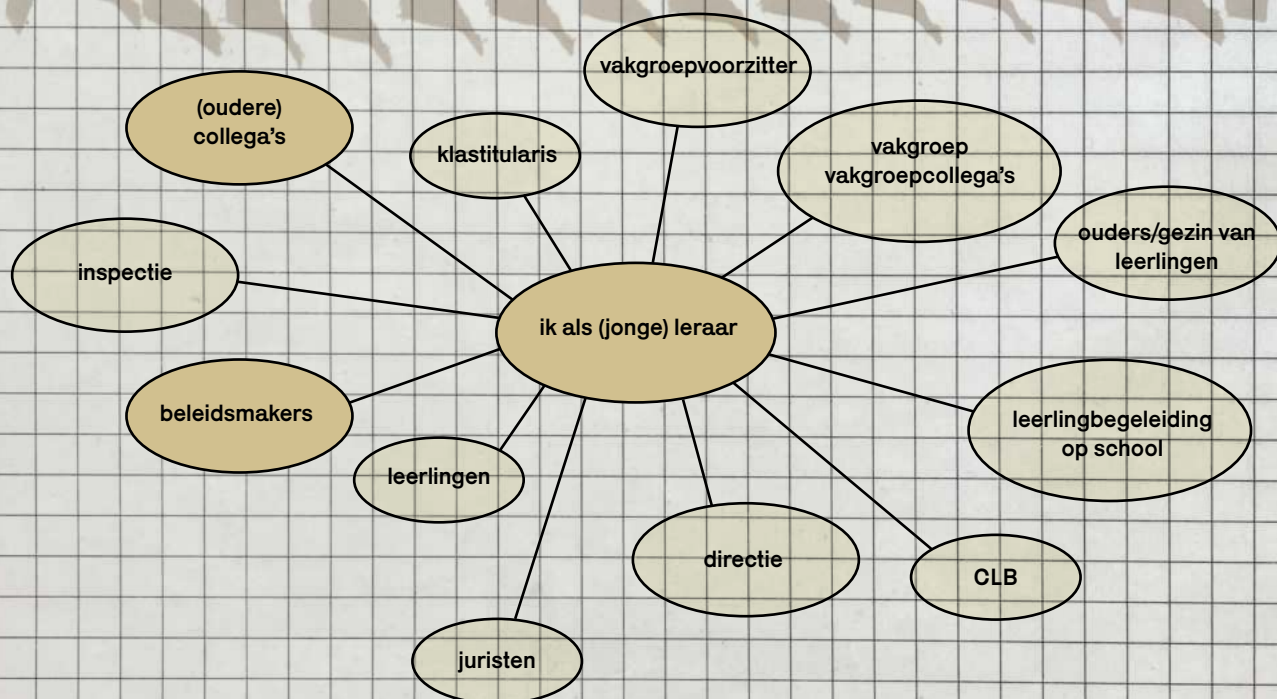
DIRECTIE

EXTRA
MUROS

VAKANTIE

VRIJE
TIJD

SPEEL
PLAATS

Vragen & Gedachten

“Je begint als leerkracht met nul ervaring. Je staat niet sterk genoeg in je schoenen om hiertegen in te gaan.”

“Ik heb een redelijk sterk karakter. Iemand anders zou allicht hieraan ten onder zijn gegaan. Het wordt te veel met die negativiteit.”

“In mijn contact met de leerlingen, probeer ik altijd positief te zijn en nooit te laten merken dat ik radeloos ben.”

“Om gezond te kunnen functioneren op school, heb je ook schoolvrije tijd nodig.”

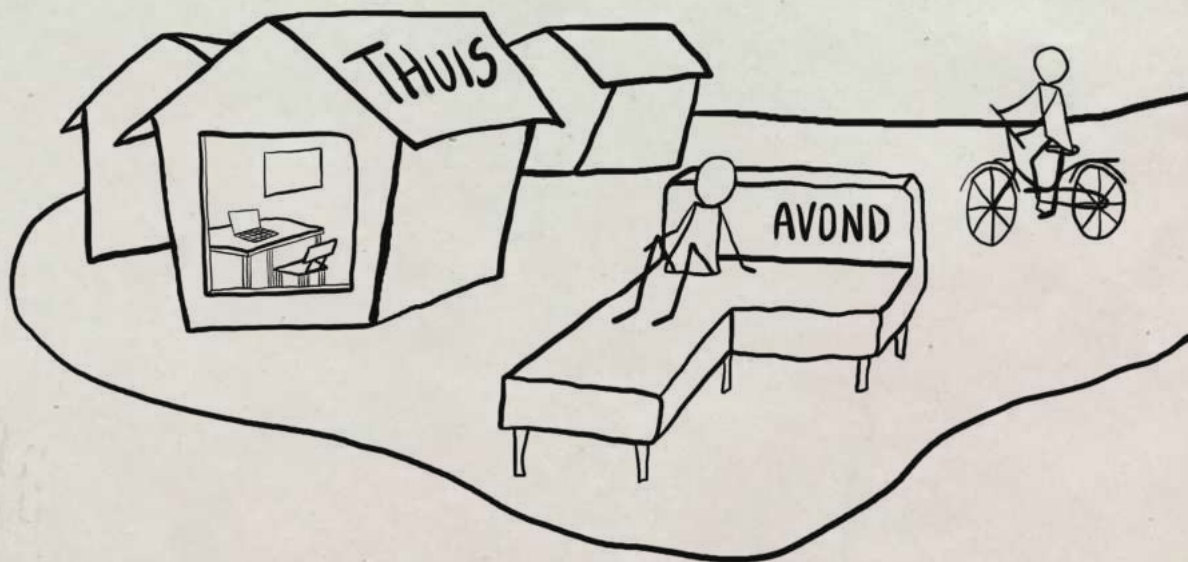
“Ondertussen ben ik vastbenoemd en sta ik nog steviger in mijn schoenen. In een gesprek met de directie kom ik meer op voor wat ik nodig heb (materiaal, lokalen, ...) en zet ik mijn eigen werk meer in de verf.”

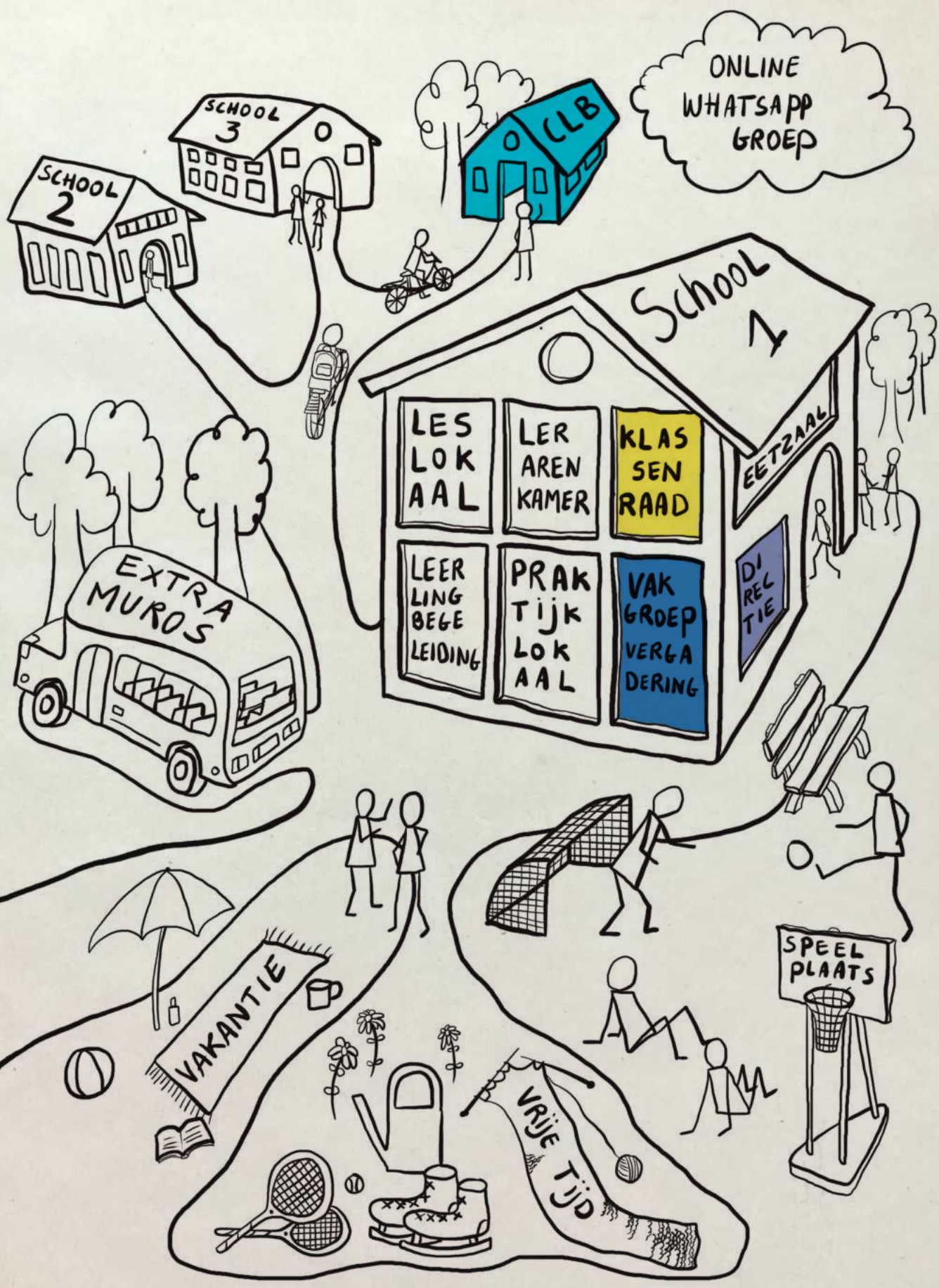
fiche.08

De gejuridiseerde leerkracht

Laurens dacht na zijn lerarenopleiding dat het lesgeven centraal zou staan bij de uitoefening van het lerarenberoep. In de school waar hij meteen na zijn opleiding begon te werken, wordt veel aandacht besteed aan een juridisch perspectief. Het gevolg is een belastende administratie waarbij de leerkracht alles wat hij doet, moet inventariseren en bewaren aan de hand van bewijsstukken. Het is duidelijk dat de school zich hiermee wil indekken tegen mogelijke klachten van ouders en leerlingen. Het lijkt wel alsof de school deze juridische inventaris belangrijker vindt dan het lesgeven zelf.

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafsysteem	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

CLB

SCHOOL
2

SCHOOL
3

SCHOOL
1

LES
LOK
AAL

LER
AREN
KAMER

KLAS
SEN
RAAD

LEER
LING
BEGE
LEIDING

PRAK
TIJK
LOK
AAL

VAK
GROEP
VERG
ADERING

DI
RECTIE

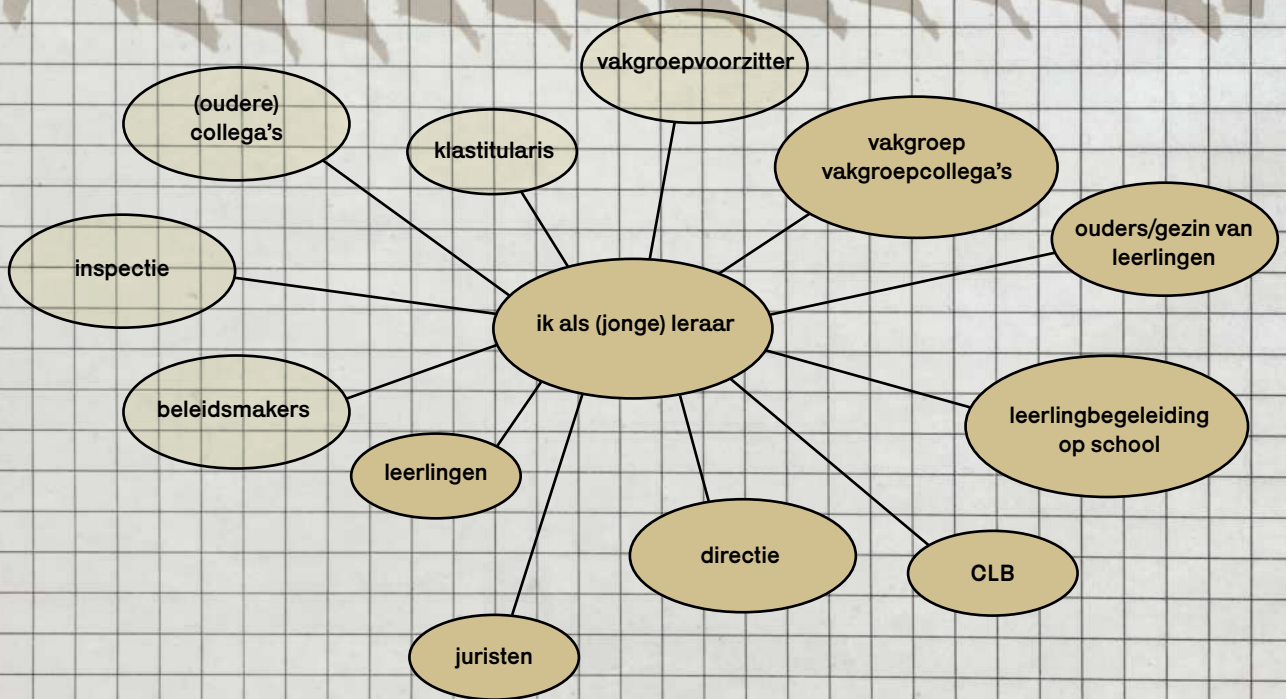
EETZAAL

EXTRA
MUROS

VAKANTIE

VRIJE TIJD

SPEEL
PLAATS

Vragen & Gedachten

“Zorgt de administratie voor een betere leerkracht/leerling?”

“Ik weiger om de administratie voor de volle 100% te laten voorgaan op de praktijk van het lesgeven.”

“Kan een meer beknopte administratie zorgen voor meer vakdidactische praktijk?”

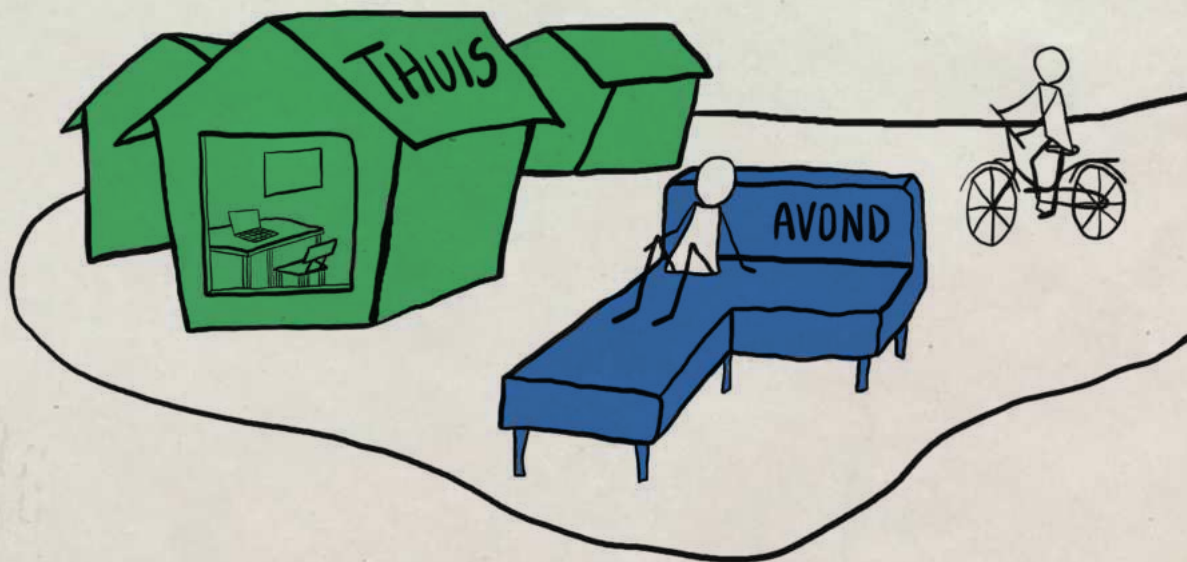
fiche.09

Overal en nergens

Kurt is pas afgestudeerd aan de lerarenopleiding en heeft zijn eerste voltijdse aanstelling als leerkracht te pakken. Om aan een vol uurrooster te geraken, moet Kurt evenwel in de drie verschillende vestigingen van de scholengemeenschap les geven. Kurt is gemotiveerd en wil het overal goed doen. Echter, op elk van deze vestigingen zijn er klassenraden, vakgroepvergaderingen, oudercontacten, werkgroepen, ... Hij voelt dat hij eigenlijk overal verwacht wordt.

Kurt doet zijn best, maar kan gewoonweg niet overal aanwezig zijn en participeren aan al die verschillende activiteiten.

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafsysteem	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

SCHOOL 2
SCHOOL 3

CLB

SCHOOL 1

LES
LOK
AAL

LER
AREN
KAMER

KLAS
SEN
RAAD

EETZAAL

LEER
LING
BEGE
LEIDING

PRAK
TIJK
LOK
AAL

VAK
GROEP
VERGA
DERING

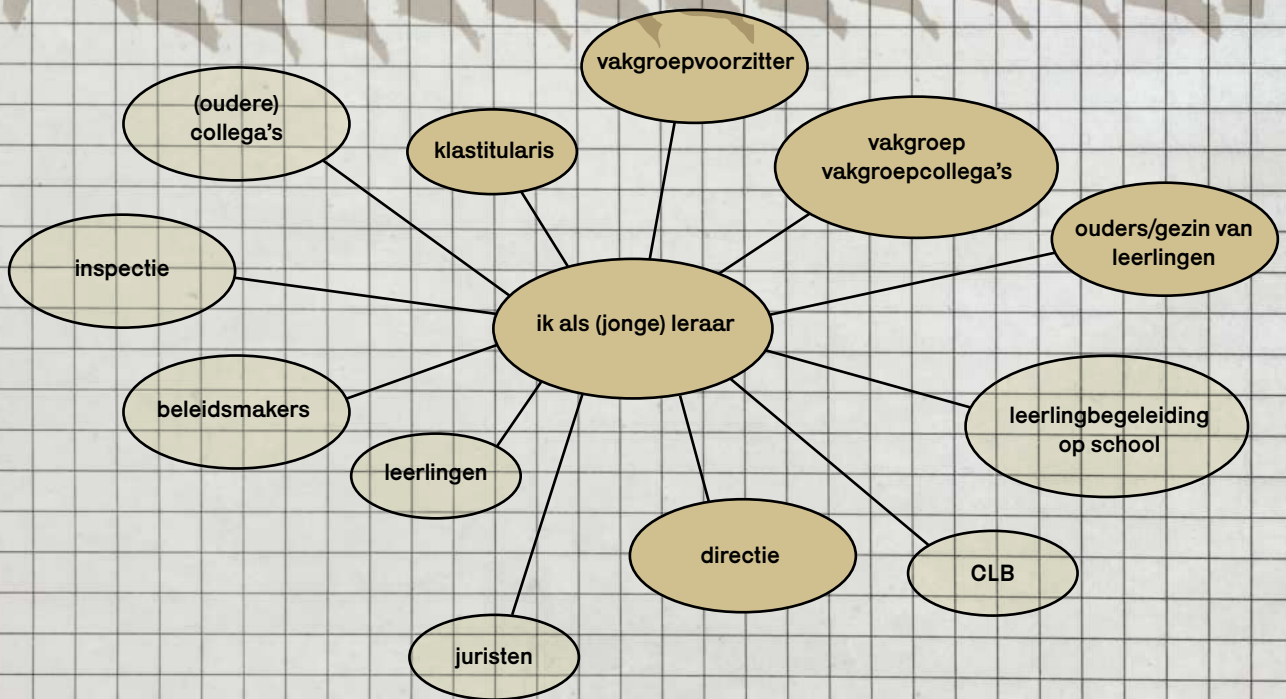
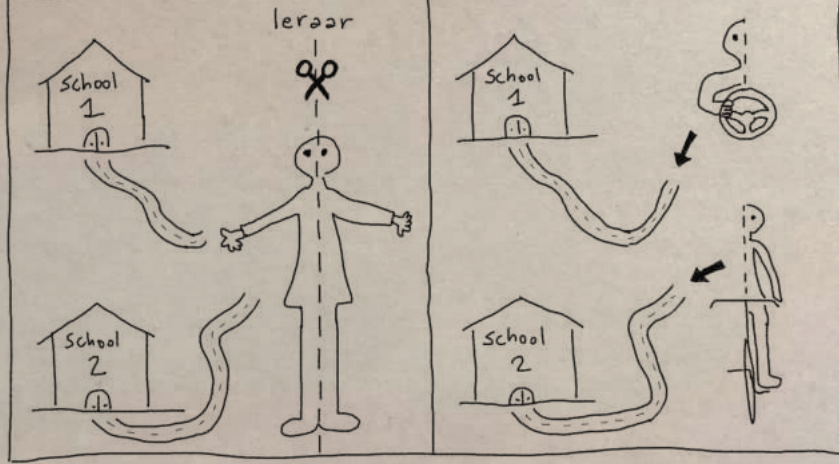
DIRECTIE

EXTRA
MUROS

VAKANTIE

VRIJE TIJD

SPEEL
PLAATS

Vragen & Gedachten

“Ik wil me als nieuwe niet-benoemde leraar extra bewijzen.”

“Ik voel veel druk om in de verschillende vestigingen waar ik tewerkgesteld ben, altijd en overal aanwezig te zijn. Praktisch gezien is dit onmogelijk.”

“Maak ik de juiste keuzes?”

“Is het zo erg dat ik niet overal aanwezig kan zijn?”

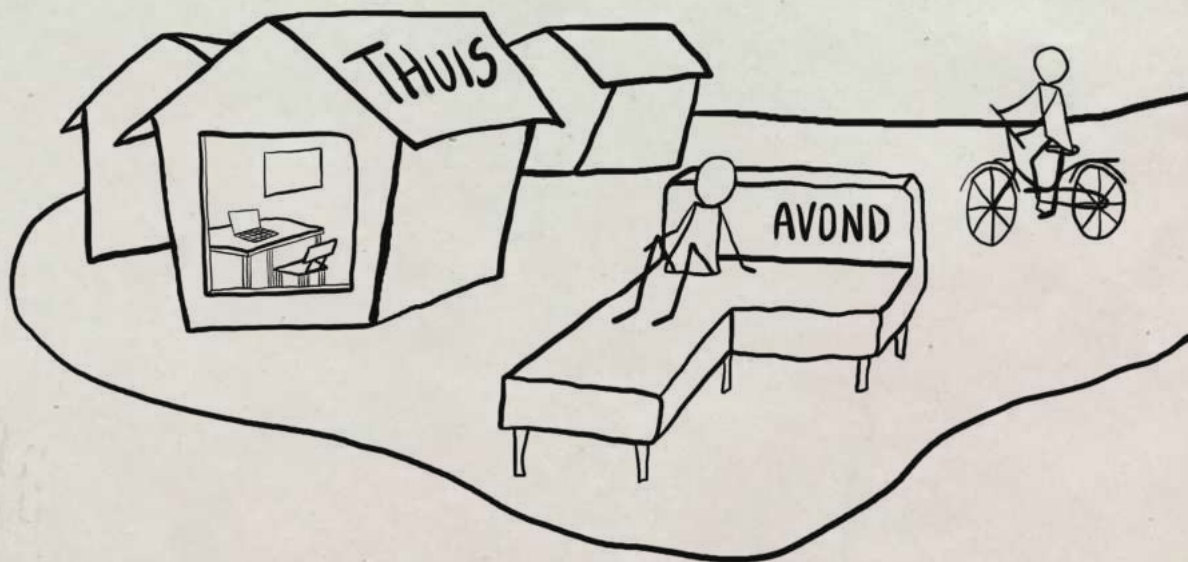
“Ik doe mijn best.”

fiche.10

De jeugd van tegenwoordig vraagt ...

Suzy is een zij-instromer en maakte na dertien jaar te hebben gewerkt in de privésector de overstap naar het onderwijs. Ze volgde de lerarenopleiding en is nu sinds enkele jaren actief als vakleerkracht. Terwijl zij gefocuste aandacht en diepgang belangrijk vindt voor haar leerlingen bij het bestuderen van de materialen, stelt zij vast dat de leerlingen vooral 'een snelle beleving' verwachten. Ze voelt zich verplicht om hieraan tegemoet te komen door allerlei hedendaagse tools te integreren in haar lessen. Zo steekt ze veel tijd in het opmaken en integreren van leuke online leselementen die door de leerlingen met digitale toestellen kunnen worden geopend.

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafsysteem	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

SCHOOL
3

CLB

SCHOOL
2

SCHOOL
1

LES
LOK
AAL

LER
AREN
KAMER

KLAS
SEN
RAAD

EETZAAL

LEER
LING
BEGE
LEIDING

PRAK
TIJK
LOK
AAL

VAK
GROEP
VERGA
DERING

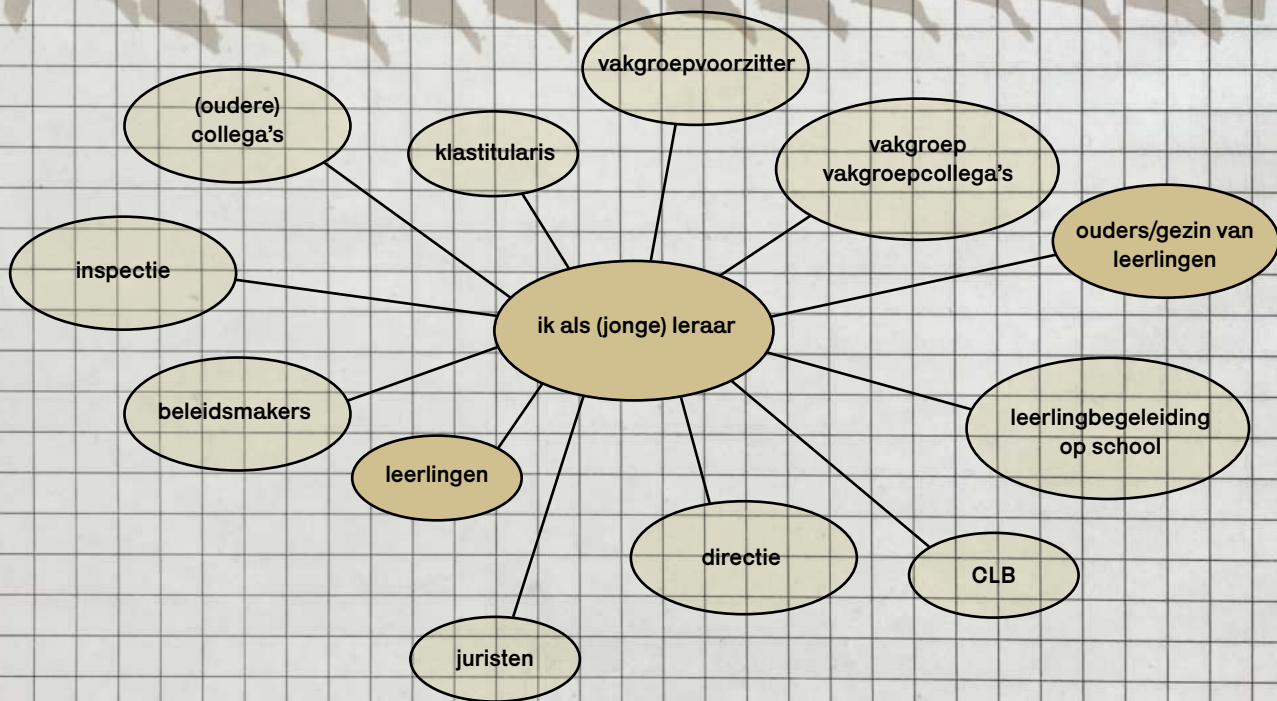
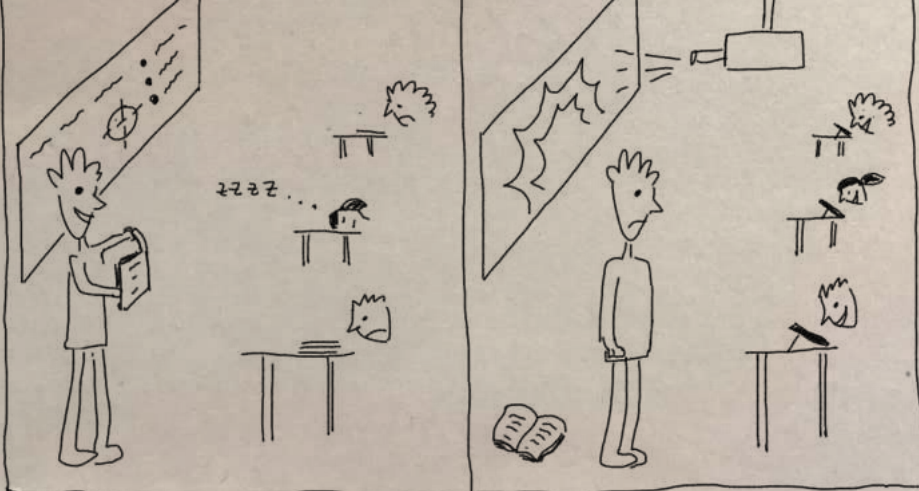
DI
RECTIE

EXTRA
MUROS

VAKANTIE

VRIJE TIJD

SPEEL
PLAATS

Vragen & Gedachten

“Ik kom nog uit een ander tijdperk, één waarin van het internet nog geen sprake was en er op een ander tempo geleefd werd.”

“Ik hecht veel belang aan inhoudelijke diepgang mits op een interessante manier doorgegeven.”

“Hoe blijf ik leerlingen gemotiveerd houden?”

“Hoe kan ik leerlingen blijven enthousiasmeren?”

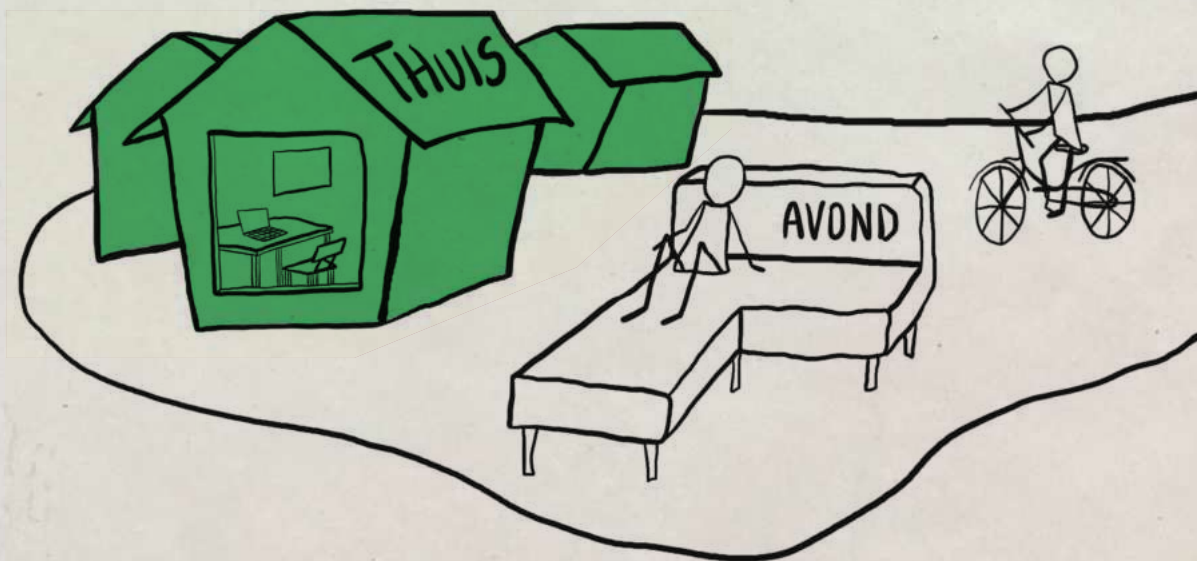
“Met frisse moed, telkens opnieuw positiviteit uitstralen.”

fiche.11

Ligt dit nu aan mij?

Samira is een enthousiaste en creatieve lerares kunst. Met veel energie en overtuiging ontwerpt ze lesactiviteiten die de leerlingen kunnen aanspreken en actief betrekken. Zo heeft ze dit met succes vaak uitgetoetst op de lerarenopleiding. Ondanks al haar enthousiasme moet ze vaststellen dat de door haar ontworpen scenario's niet altijd evengoed lukken met de leerlingen van haar klassen. Vaak is er een groep leerlingen die moeilijk doet en die ze niet betrokken krijgt. Dit raakt haar telkens diep. Als leraar wil ze graag iedereen bereiken met haar voorbereidingen. Ook de moeilijke leerlingen. "Ligt deze mislukking nu aan mij en mijn eigen lesdesign?"

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafstelsel	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

ONLINE
WHATSAPP
GROEP

SCHOOL
3

CLB

SCHOOL
2

SCHOOL
1

LES
LOK
AAL

LER
AREN
KAMER

KLAS
SEN
RAAD

EETZAAL

LEER
LING
BEGE
LEIDING

PRAK
TIJK
LOK
AAL

VAK
GROEP
VERGA
DERING

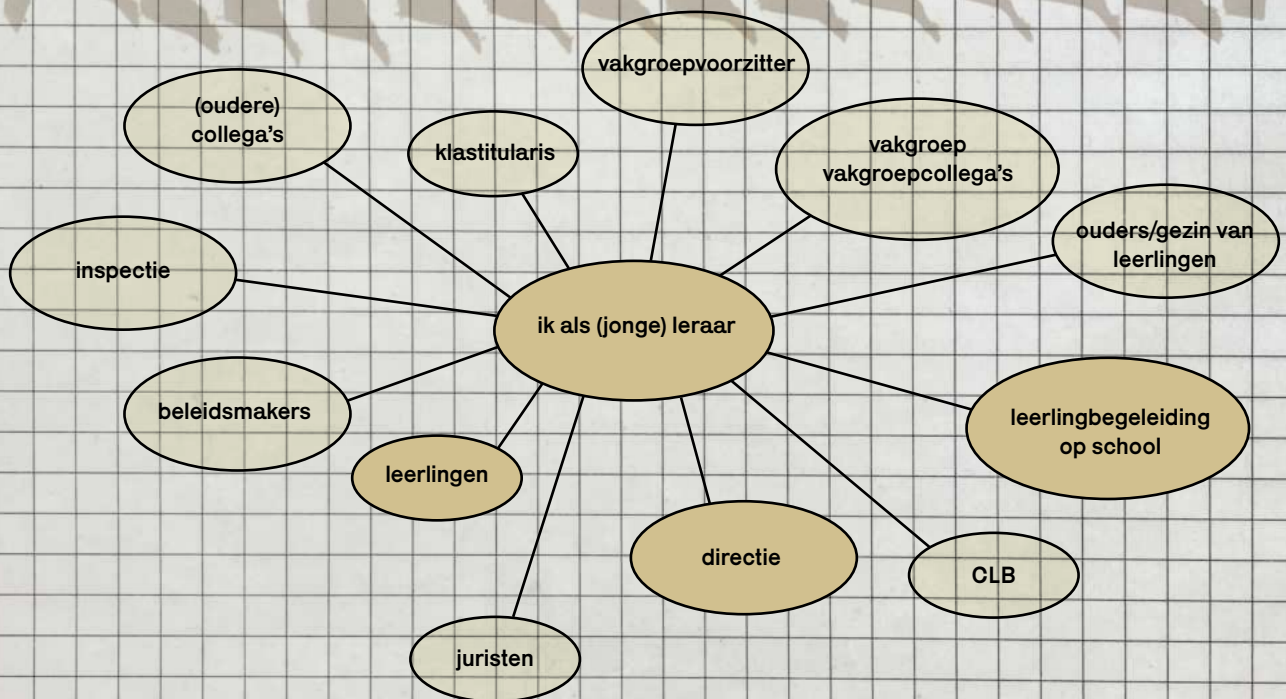
DI
REL
TIE

EXTRA
MUROS

VAKANTIE

VRIJE TIJD

SPEEL
PLAATS

Vragen & Gedachten

"Ik heb de neiging om dingen die niet lukken in de klas, persoonlijk te nemen."

"Ik probeer vaak dingen uit in de klas, maar vraag me dikwijls af wat daarvan de (on)zin is."

"Soms loopt het verkeerd en wil ik er tijdens de les de brui aan geven. Ik denk er dan aan om de leerlingen die opdracht niet meer te laten afwerken."

"Waarom nog moeite doen met deze groep leerlingen?"

"Wat lukt, lukt. Wat niet lukt, is dan maar zo."

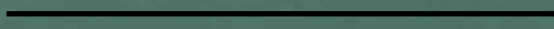
"Ik probeer er elke keer weer te staan."

"Because I'm somewhere in
between
My love and my agony
You see, I'm somewhere in
between"

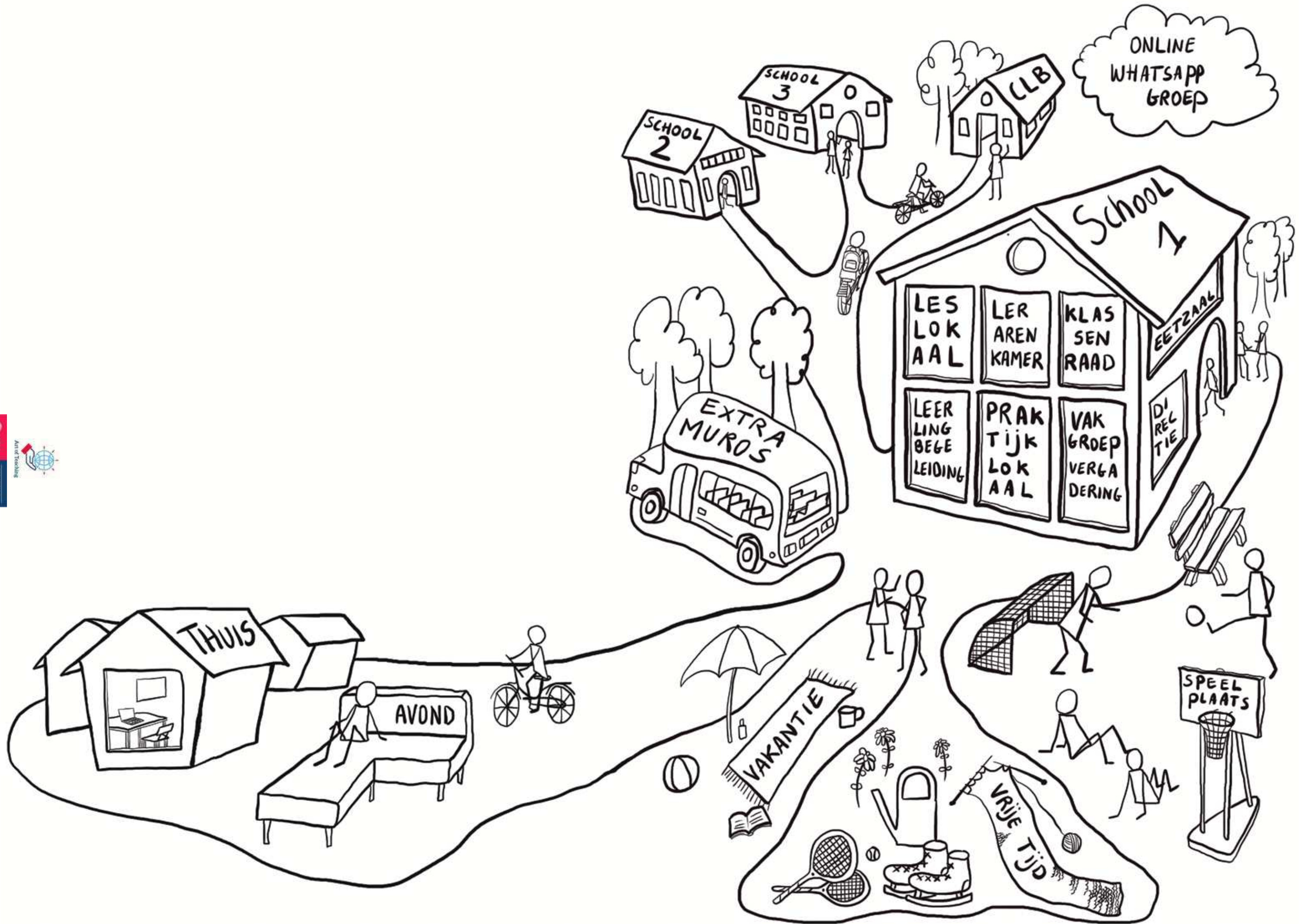
- Falling to Pieces -
Fragment of song by Faith No More

SJABLONEN

Computer	Tekst sanctiebeleid	Attitudenota	Telefoon	Kruistabellen	E-mail	Agenda
Nearpod	Bookwidgets	Lesvoorbereiding	Verslag van een vergadering	Stappenplannen vanuit de pedagogische begeleidingsdienst	Leerboek / handboek / werkboek (uitgegeven door een uitgeverij)	Intradesk OneDrive
Whatsapp	Gemeenschappelijk funderend leerplan	Beloning- en strafstelsel	Draaiboek Zorgbeleid op school	Vakleerplan	Eigen cursusmateriaal	Vakdidactische infrastructuur
	Eindtermen			Leerlingvolgsystemen		

Spanning

Onderwijscontext

Mensen	Dingen en materialen	Momenten en perioden
Plaatsen	Handelingen	Documenten al dan niet verbonden met beleid

binnen of buiten de school

Praktijkmapping

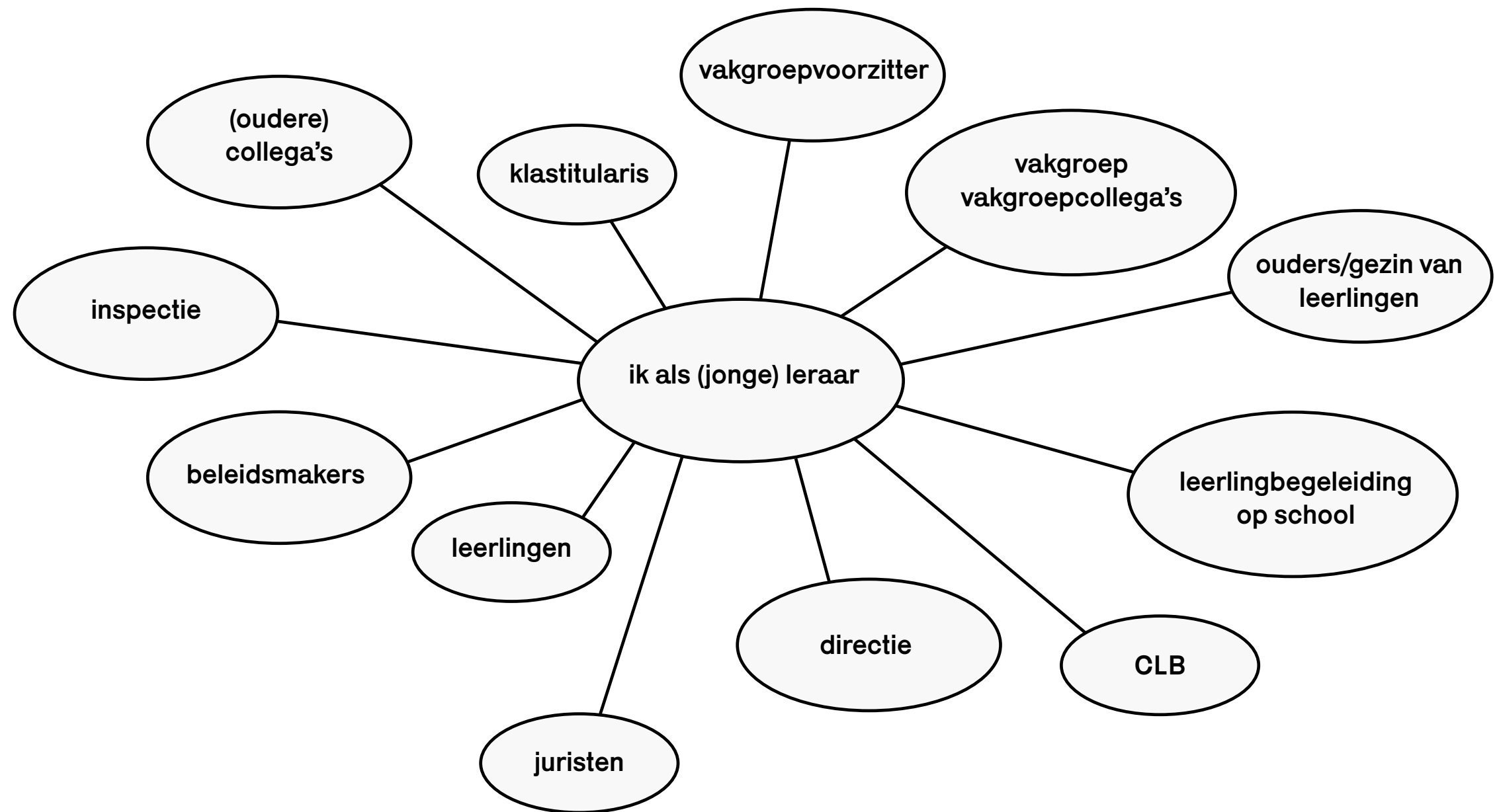
Ik als leraar	Gedachten die bij mij opkomen	Vragen die bij mij leven
---------------	-------------------------------	--------------------------

Positionering

Hoe ga ik ermee om?

Contact:

“But many of us fail to recognize that the best moments are the ones happening right now.”

- The In-Between: Embracing the Tension Between Now and the Next Big Thing -

Fragment of book by Jeff Goins

Deze publicatie is het resultaat van een praktijkgericht onderzoeksproject binnen het expertisecentrum Art of Teaching van de hogeschool UCLL (2020-2023). Het project had als titel *de Vakleraar In Between* en focuste op de spanningen die leraren secundair onderwijs vandaag de dag ervaren in hun beroep en waartussen ze zich moeten bewegen.

Het projectteam bestond uit Johan Ardui, Tobias Frenssen en Laura Tamassia. Wij danken alle leerkrachten die in het kader van dit project met ons hebben meegewerkt.

Voor meer informatie over
het project: johan.ardui@ucll.be
Art of Teaching: job.demeyere@ucll.be

Realisatie en vormgeving: www.hectica.com

de volgende documenten zijn gebruikt ter illustratie in collage-vorm:
The contributions of A.N. Kolmogorov to the theory of Turbulence van Javier Jiménez uit 2004
Onderwijsdocument met toelatingsvoorwaarden voor VSO uit 1994

“Je hebt het praktijkportfolio “De Vakleraar in Between” vast, een uniek document vol inspiratie en activatie. Gebouwd op onderzoek, stimuleert het je verder te gaan op het voorgaande, het is geen blanco lei. Zo ook de drager van dit alles, doorspekt met oude texturen, beelden en tekstfragmenten uit het verleden –scans uit oude documenten, creaties geïnspireerd op oude vormgeving– geeft hints van herbruikbaarheid. De cover, de kافت van alles, gaat een stap verder want dit materiaal is effectief afkomstig uit een ander gebruik. Karton dat voorheen verpakking was van het een of ander, is nu folder. Herbruik en herbestemming is van deze tijd, en duwt per project oude en nieuwe grenzen opzij. De folder die je nu vasthoudt, brengt je in de stemming die we wensen: we bouwen op het verleden.”

Pablo Hannon, vormgever